AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (kibővített ötödik tanács)

2008. szeptember 24.*

A T-20/03. sz. ügyben,

a **Kahla/Thüringen Porzellan GmbH** (székhelye: Kahla [Németország], képviselik: M. Schütte és S. Zühlke ügyvédek)

felperesnek,

támogatják:

a **Freistaat Thüringen (Németország)** (képviselik kezdetben: A. Weitbrecht és A. van Ysendyck, később: A. Weitbrecht és M. Núñez-Müller ügyvédek)

és

a **Németországi Szövetségi Köztársaság** (képviselik: W.-D. Plessing és M. Lumma, meghatalmazotti minőségben)

beavatkozók,

* Az eljárás nyelve: német.

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselik: V. Kreuschitz és V. Di Bucci, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: C. Koenig professeur)

alperes ellen

benyújtott, a Németország által a Kahla Porzellan GmbH és a Kahla/Thüringen Porzellan GmbH számára nyújtott állami támogatásról szóló, 2003. május 13-i 2003/643/EK bizottsági határozat (HL L 227., 12. o.) a Kahla/Thüringen Porzellan GmbH számára nyújtott pénzügyi támogatásra vonatkozó részében történő megsemmisítésére irányuló kérelme tárgyában,

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK
ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁGA (kibővített ötödik tanács),

tagjai: M. Vilaras elnök, E. Martins Ribeiro, F. Dehousse, D. Šváby és K. Jürimäe bírák,

hivatalvezető: K. Andová tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2006. október 19-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

A jogvita alapját képező tényállás

1 A Kahla Porzellan GmbH nevű vállalkozás (a továbbiakban: Kahla I), amelynek tevékenységét porcelán- és finomkerámia edények előállítása képezi, székhelye Türingia tartományban van, vagyis azon tartományok egyikében, amelyek az EK 87. cikk (3) bekezdésének a) pontja alapján adott esetben támogatásokban részesülhetnek.

2 A Kahla I-et 1990-ben hozták létre a korábbi Német Demokratikus Köztársaság (NDK) kombinátját képező VEB Vereinigte Porzellanwerke Kahla két gazdasági társasággá történő átalakításával, amelyek egyike a Kahla I lett, melyet a Treuhandanstalt (a továbbiakban: THA) 1991-ben privatizált. A Kahla I 1993. augusztus 9-én bejelentette fizetésképtelenségét, a felszámolási eljárás pedig 1993. szeptember 29-én vette kezdetét.

3 A Kahla/Thüringen Porzellan GmbH nevű vállalkozást (a továbbiakban: Kahla II) 1993 novemberében alapította G. R. úr. E vállalkozás 1994 januárjában átvette a felszámolás alatt álló Kahla I ingatlanjait, gépeit és berendezéseit, valamint 380 munkavállalóját.

4 A Kahla I ingatlanjainak átruházását jóváhagyta a THA, amelyre ezeket az ingatlanokat visszaszármaztatták, valamint a THA jogutódját képező szerv, a Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben (BvS).

5 A Kahla I vagyontárgyainak adásvételéről szóló szerződés összesen 7,391 millió német márka (DEM) vételárról rendelkezett. A berendezésekért fizetendő 2,05 millió DEM vételárat a Türingia tartomány által nyújtott 2,5 millió DEM támogatásból kellett finanszírozni. A törvényi jogok, az áruvédjegyek, a szabadalmaztatott minták és a know-how átruházására 1 DEM jelképes összegért került sor, míg a vevőjegyzék és a rendelésállomány átadása térítésmentesen történt. A készletekért felszámított vételár összege 2,136 millió DEM volt, az ingatlanvagyont pedig illetékmentesen, 3,205 millió DEM összegért kellett átengedni. Mivel a készletek vételárát utóbb mérsékelték, a kifizetett teljes vételár összege végül 6,727 millió DEM lett.

6 A Türingia tartomány által ellenőrzött Thüringen Industriebeteiligungs GmbH & Co. KG (a továbbiakban: TIB) állami vállalat 1994. március 5-én 49%-os részesedést szerzett a felperes tőkéjében. A TIB e részesedést 1999. december 31-én G. R. úrra és fiára, H. R. úrra ruházta át, a TIB által 1994 márciusában fizetett vételárnál magasabb vételáron.

7 A Bizottság, miután panaszok érkeztek be hozzá, továbbá levelezést és megbeszéléseket folytatott a Németországi Szövetségi Köztársaság képviselőivel, 2000. november 15-én megindította az EK 88. cikk (2) bekezdése szerinti eljárást a Kahla I és a felperes javára nyújtott *ad hoc* támogatások tárgyában. Az eljárás megindításáról szóló bizottsági határozatot 2001. január 9-én közölték a Németországi Szövetségi Köztársasággal, az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában* pedig 2001. június 30-án tették közzé (HL C 185., 45. o.). A Bizottság felhívta a Németországi Szövetségi Köztársaságot, hogy bocsásson a rendelkezésére minden olyan iratot, valamint adjon meg számára minden olyan felvilágosítást és adatot, amelyek a támogatások [közös piaccal való] összeegyeztethetőségének vizsgálatához szükségesek. Különösen azokról az adatokról volt szó, amelyek lehetővé teszik annak megállapítását, hogy vajon a Kahla I és a felperes egymástól független vállalkozások voltak, vagy pedig a felperest valamely vállalkozás jogutódjának, illetve „mentő megoldásnak" kellett tekinteni. Ezenkívül azokról az információkról is szó volt, amelyek lehetővé teszik annak megállapítását, hogy a támogatások közül egyesek összeegyeztethetők-e a jóváhagyott támogatási programokkal. Végül szó volt a Kahla I-re és a felperesre vonatkozó minden olyan létező szerkezetátalakítási tervről, amelyek áttekintik a végrehajtott vagy tervezett beruházásokat és az állami támogatásból finanszírozott minden egyéb szerkezetátalakítási költséget, magyarázatokkal szolgálnak a mérlegekről és az eredménykimutatásokról (a Kahla I kapcsán), valamint áttekintik a kapacitások fejlődését, és azokat az adatokat,

amelyek lehetővé teszik annak megállapítását, hogy a befektető nyújtott-e hozzájárulást. A Bizottság felhívta az érdekelt feleket, hogy terjesszék elő a szóban forgó támogatásra vonatkozó észrevételeiket.

8 A Németországi Szövetségi Köztársaság 2001. március 26-i levelében válaszolt a felszólításra, melynek keretében információt szolgáltatott a szóban forgó támogatásokról, valamint tájékoztatta a Bizottságot az új támogatásokról. A Bizottság 2001. május 28-án kiegészítő felvilágosítást kért, amelyet 2001. június 30-án és 2001. augusztus 9-én kapott meg. A Bizottság 2001. július 31-én megkapta a felperes észrevételeit.

9 A Bizottság 2001. november 28-i levelében (HL 2002. C 26., 19. o.) értesítette a Németországi Szövetségi Köztársaságot arról a határozatáról, hogy a hivatalos vizsgálati eljárást kiterjeszti azokra a támogatásokra, amelyek nem voltak összeegyeztethetők a jóváhagyott támogatási programokkal, valamint azokra a támogatásokra, amelyeket korábban nem jelentettek be. A Bizottság felhívta az érintett feleket, hogy terjesszék elő észrevételeiket.

10 Az ügyet 2001. december 10-én megtárgyalták a Németországi Szövetségi Köztársaság és a vállalkozás képviselőivel.

11 A Németországi Szövetségi Köztársaság 2002. január 30-án észrevételeket fogalmazott meg az eljárás kiterjesztésével kapcsolatban, valamint részletes információkat közölt. A felperes 2002. február 28-i levelében továbbította észrevételeit a Bizottsághoz.

12 A Bizottság, miután újabb panasz érkezett be hozzá arról, hogy a felperes további támogatásokban részesült, a 2002. április 30-i levelében kiegészítő tájékoztatást kért a Németországi Szövetségi Köztársaságtól, amelyet 2002. május 29-én kapott meg.

13 A Németországi Szövetségi Köztársaság, miután a képviselői 2002. július 24-én megbeszélést folytattak a Bizottsággal, 2002. augusztus 7-én kiegészítő magyarázatokkal szolgált. A felperes 2002. július 30-án észrevételeket közölt, a Németországi Szövetségi Köztársaság pedig 2002. október 1-jei levelében újabb észrevételeket nyújtott be.

14 A Bizottság a hivatalos vizsgálati eljárás végén, 2002. október 30-án meghozta a Németország által a Kahla I és a Kahla II számára nyújtott állami támogatásról szóló, C(2002) 4040. sz. végleges határozatot, amelyet 2002. november 4-én közöltek Németországgal, a felperesnek pedig 2002. november 12-én hozták tudomására.

15 A jelen kereset benyújtását követően (lásd az alábbi 39. pontot) a Bizottság 2003. május 13-i levelében közölte a Németországi Szövetségi Köztársasággal a 2002. október 30-i határozat módosítását, amely különösen az 1. cikket érinti annyiban, amennyiben a visszatérítésre vonatkozó felszólítás a 22. intézkedésre vonatkozik, továbbá a (34), (37), (99), (101), (103) és (171) preambulumbekezdést a 16. intézkedés vonatkozásában, végül pedig a (146) és a (147) preambulumbekezdést a 32. intézkedés vonatkozásában. A Bizottság következésképpen újabb határozatot fogadott el, vagyis a Németország által a Kahla I és a Kahla II számára nyújtott állami támogatásról szóló, 2003. május 13-i 2003/643/EK határozatot (a továbbiakban: megtámadott határozat). A megtámadott határozatot 2003. május 16-án hozták a felperes tudomására, és 2003. szeptember 11-én tették közzé (HL L 227., 12. o.).

A megtámadott határozat

16 A Bizottság a megtámadott határozatban elkülönítve vizsgálja a hatóságok által a Kahla I, illetve a felperes javára meghozott pénzügyi intézkedéseket. A Bizottság a megtámadott határozat (85) preambulumbekezdésében emlékeztet rá, hogy a vizsgálati eljárás kiterjesztése során arra a következtetésre jutott, hogy a Kahla I és a felperes elkülönült jogi személyek, valamint hogy a felperes „fedőtársaságnak" minősült, mivel G. R. úr azt fiktív társaságként hozta létre, a felszámolás alatt álló Kahla I tevékenységeinek folytatása céljából és vagyontárgyainak átvételére.

17 A Kahla I vonatkozásában a Bizottság a megtámadott határozat (22) preambulumbekezdésében megállapítja, hogy a társaság alapításától a felszámolásáig terjedő időben a hatóságok összesen 115,736 millió DEM összegben hoztak a javára pénzügyi intézkedéseket (az 1–10. intézkedés).

18 A felperessel kapcsolatban a Bizottság 23 pénzügyi támogatást azonosít, amelyeket 1994 és 1999 között, összesen 39,028 millió DEM összegben nyújtottak számára (a 11–33. intézkedés). Ezen intézkedések között – amelyek leírását a megtámadott határozat (34)–(59) preambulumbekezdése tartalmazza – többek között az alábbiak szerepelnek:

– 11. intézkedés: a TIB 1994. március 5-én 49%-os részesedést szerzett a felperes tőkéjében, 1,975 millió DEM kifizetése ellenében;

– 12. intézkedés: a TIB 1994 márciusában 6 millió DEM összegű tulajdonosi kölcsönt nyújtott;

– 13. intézkedés: Türingia tartomány 1994 márciusában beruházási hitelekre vállalt kezességet, amely a 18–22. intézkedés tárgyát képező kölcsönöket fedezte;

– 14. intézkedés: Türingia tartomány 1994 márciusában 90%-os kezességet vállalt az egyik magánbanknál 1995 szeptemberében felvett, 6,5 millió DEM összegű forgótőke-hitelekre;

– 15. intézkedés: Türingia tartomány 1994 májusában eredetileg 2 millió DEM összegűre tervezett, később 2,5 millió DEM összegűre felemelt beruházási támogatást nyújtott;

– 16. intézkedés: az egyik állami bank 0,2 millió DEM összegű sajáttőke-feltöltési célú kölcsönt nyújtott (a továbbiakban: EKH kölcsön), amelyet 1994 júniusában, a felperes társaság alapítása keretében utalt át G. R. úrnak;

– 21. intézkedés: 1995 áprilisában nyújtott, 3,45 millió DEM összegű beruházási kölcsön;

– 23. intézkedés: a 13. intézkedés szerinti kezesség, amely az egyik magánbank által 1996 februárjában nyújtott, 1 millió DEM összegű kölcsönt fedezte;

– 26. intézkedés: környezetvédelmi beruházásokhoz kapcsolódó foglalkoztatásösztönző támogatások 1,549 millió DEM összegben, amelyeket a Szövetségi Munkaügyi Hivatal az 1994–1996-os időszakban nyújtott;

– 27. intézkedés: az 1994–1996. években, 0,492 millió DEM összegben nyújtott különböző támogatások a vásárokon és kiállításokon történő részvétel céljára, reklámra, kutatásra és fejlesztésre, valamint a munkavállalók beilleszkedésére;

– 30. intézkedés: a 13. intézkedés szerinti kezesség, amely az egyik magánbank által 1999 májusában nyújtott, 2,32 millió DEM összegű kölcsönt fedezte;

– 32. intézkedés: az 1997–1999. években, 0,352 millió DEM összegben nyújtott különböző támogatások a vásárokon és kiállításokon történő részvétel céljára, reklámra, a munkavállalók beilleszkedésére, valamint a kutatási és fejlesztési tevékenységekkel összefüggő személyi költségekre.

19 A Bizottság először is úgy véli, hogy a felperesnek nyújtott pénzügyi intézkedések az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett támogatásokat képeznek, és ebben az összefüggésben úgy ítéli meg, hogy az állami szervek nem úgy jártak el, mint valamely piacgazdasági befektető.

20 A Bizottság a megtámadott határozat (94)–(97) preambulumbekezdésében általánosságban megjegyzi, hogy a tanácsadó irodák által készített jelentésekből – vagyis a Rölfs Bühler Stümpges Hauck & Partner (a továbbiakban: RBSH & P) 1993. novemberi jelentéséből, valamint az Arthur Andersen (a továbbiakban: AA) 1994. januári jelentéséből – kiderül, hogy a tartományi kormányzat és pénzügyi intézményeinek célja a munkahelyek megőrzése volt. Ezenkívül a tanácsadók jelentései legalább veszteséges üzleti évet jeleztek előre, és nem számoltak semmilyen esetleges ellenszolgáltatással a hatóságok részvétele ellenében.

21 Ami közelebbről a TIB-nek a felperes tőkéjében történő 49%-os részesedésszerzését illeti (11. intézkedés), a Bizottság a megtámadott határozat (98) és (99) preambulumbekezdésében azt állítja, hogy a potenciális kockázatok a tanácsadók szerint magasak voltak. A Bizottság ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy e kockázatok kezelése érdekében nem tettek semmilyen intézkedést, és nem készült elemzés a jövőbeli bevételekről sem. Ezenkívül a TIB részesedésszerzésének feltételeit nem lehetett összehasonlítani a G. R. úr részére biztosított feltételekkel. A Bizottság ezzel összefüggésben azt állítja, hogy G. R. úr – a Németországi Szövetségi Köztársaság által tett kijelentéssel ellentétben – nem 2,055 millió DEM, hanem csupán 0,055 millió DEM összeget ruházott be a felperes társaságba. A fennmaradó 2 millió DEM állami forrásokból származott, mégpedig a G. R. úr részére nyújtott két kölcsön formájában, amelyeket a Bizottság a felperes javára meghozott támogatási intézkedéseknek minősít (lásd az alábbi 24. pontot), melyek közül az egyikre

vonatkozott az a kezesség, amelyet az állam a kölcsönt folyósító bankkal szemben vállalt (16. intézkedés), a másikat pedig a felperes ingatlanjaira bejegyzett jelzálog biztosította (a 17. intézkedés tárgyát képező, 1,8 millió DEM összegű kölcsön). A TIB – amely részesedés formájában 1,975 millió DEM összeget bocsátott a felperes rendelkezésére – által vállalt kockázat lényegesen jelentősebb volt, mint a magánbefektető kockázata. Ezenkívül a magánbefektetőnek ahhoz is joga volt, hogy elálljon a szerződéstől abban az esetben, ha a TIB részesedésszerzése vagy más intézkedések nem valósulnának meg.

22 A felperes javára hozott egyéb intézkedésekkel kapcsolatban a Bizottság a megtámadott határozat (100) preambulumbekezdésében megjegyzi, hogy tekintettel a vállalkozás helyzetére, és arra a tényre, hogy e vállalkozás olyan piacon folytatja tevékenységét, amelyet strukturális kapacitásfeleslegek jellemeznek, valamely piacgazdasági befektető csak olyan feltételek mellett nyújtott volna pénzügyi támogatást, amelyek figyelembe veszik ezeket a tényeket.

23 Így különösen a TIB által nyújtott tulajdonosi kölcsönnel (12. intézkedés) kapcsolatban a Bizottság a megtámadott határozat (102) preambulumbekezdésében megjegyzi, hogy a kamat mértékét 12%-ban állapították meg, a kölcsönt azonban a TIB anélkül nyújtotta, hogy bármilyen biztosítékot követelt volna, a kamat mértéke továbbá legalább az első két év során 0% volt, a kamatok összegének felső határát pedig az érintett üzleti év nyereségének 50%-ában határozták meg. Ezenkívül a kölcsönhöz nem kapcsolódtak kiegészítő szavazati jogok, a tanácsadók által jelzett kockázatok ellensúlyozására pedig nem állapítottak meg semmilyen kockázati felárat.

24 Az állami bankok által nyújtott különböző kölcsönökkel (ezek közül a G. R. úr részére nyújtott két kölcsönnel és a 21. intézkedéssel) kapcsolatban a Bizottság a megtámadott határozat (102) preambulumbekezdésében megjegyzi, hogy azokat mind az irányadó kamat mértékénél alacsonyabb kamat mellett nyújtották, valamint hogy a biztosítékok, amennyiben egyáltalán adtak ilyeneket, vagy a hatóságoktól származtak, vagy pedig több alkalommal ugyanazon vagyoni eszközöket vonták be különböző kölcsönök biztosítékául. Ami közelebbről az EKH kölcsönt (16. intézkedés) illeti, a Bizottság a megtámadott határozat (103) preambulumbekezdésében megjegyzi, hogy azt az állam biztosította, nem pedig valamiféle személyes kezességvállalás, és még ha lett is volna

személyes kezességvállalás, az rangsorban az összes többi biztosíték mögött állna, a potenciálisan jelentős meghiúsulási kockázatnak pedig csak rendkívül csekély részét fedezné. A Bizottság a megtámadott határozat (130) preambulumbekezdésében megjegyzi, hogy még ha a kölcsönt közvetlenül G. R. úrnak is nyújtották, annak célja valójában egy vállalkozás megsegítése volt, ezért pedig a felperes javára nyújtott támogatásnak kell tekinteni.

25 A Bizottság másodszor a felperesnél felmerült nehézségeket vizsgálja.

26 A megtámadott határozat (106) és (107) preambulumbekezdésében mindenekelőtt megállapítja, hogy a felperes nem más, mint „mentő megoldás", vagyis Kelet-Németországban újonnan alapított olyan vállalkozás, amely átvette valamely felszámolás alatt álló társaság vagyoni eszközeit. A Bizottság szerint a „mentő megoldások" nem hasonlíthatók össze az újonnan alapított egyéb vállalkozásokkal, mivel az előbbi társaságok – amelyek rendszerint anélkül vették át valamely felszámolás alatt álló társaság vagyoni eszközeit és folytatták annak tevékenységét, hogy előzőleg bármiféle elfogadható szerkezetátalakítást megvalósítottak volna – örökölnek egy sor strukturális hiányosságot, és lényeges változtatásokra van szükségük ahhoz, hogy a piacgazdasághoz alkalmazkodni tudjanak. A Bizottság kifejti, hogy az új tartományok (Länder) különleges helyzetének figyelembevételével olyan rugalmas és nagyvonalú koncepciót hagyott jóvá, amely lehetővé teszi a „mentő megoldások" számára, hogy szerkezetátalakítási támogatásokat vegyenek igénybe, továbbá megjegyzi, hogy ezt az eljárást a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló közösségi iránymutatást tartalmazó, 1999/C 288/02. sz. bizottsági közlemény (HL C 288., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 322. o., a továbbiakban: megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló 1999-es iránymutatás) 10. lábjegyzete kodifikálja.

27 A Bizottság ezt követően, a megtámadott határozat (108)–(118) preambulumbekezdésében azt állítja, hogy a felperes nehéz helyzetben volt 1994-től 1996 végéig, vagyis addig, amíg első ízben, minden valószínűség szerint a kapott támogatásoknak köszönhetően, kisebb pozitív eredményt ért el, és a saját tőke aránya növekedni kezdett.

28 A Bizottság a megtámadott határozat (108) és (109) preambulumbekezdésében megjegyzi, hogy a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló közösségi iránymutatást tartalmazó, 94/C 368/05. sz. bizottsági közlemény (HL C 368., 12. o., a továbbiakban: megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló 1994-es iránymutatás) 2.1. pontjában előírt általános feltétel teljesül, és emlékeztet arra, hogy nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak az a vállalkozás minősül, amelyik nem képes a saját talpraállását a saját forrásaiból, a részvényeseitől szerzett eszközökből vagy kölcsönből biztosítani. A Bizottság szerint ez a helyzet egyrészt megállapítást nyert a felperes alapításának idején és a támogatás nyújtásának időpontjában az RBSH & P és az AA által készített jelentésekben, amelyek a felperest nehéz helyzetben lévőnek minősítik, és javasolják a szerkezetátalakítását, másrészt pedig megerősíti ezt az a tény, hogy a vállalkozás a magánbankoktól állami támogatás nélkül soha nem részesült pénzügyi eszközökben.

29 A Bizottság – miután a megtámadott határozat (110) preambulumbekezdésében emlékeztet rá, hogy a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló 1994-es iránymutatás bizonyos mutatói nem alkalmazhatók az újonnan alapított vállalkozásokra – a megtámadott határozat (111)–(113) preambulumbekezdésében megállapítja, hogy az alacsony könyv szerinti nettó érték, a foglalkoztatottak túl nagy száma, a pénzforgalom, valamint a vállalkozás nagymértékű eladósodottsága azt tanúsítják, hogy a felperes a támogatás nyújtásának időpontjában nehéz helyzetben volt. Ezenkívül a Bizottság a megtámadott határozat (114) preambulumbekezdésében kifejti, hogy a gyorsított értékcsökkenési program (33. intézkedés) alkalmazása miatt a veszteségek ugyan lehettek nagyobbak, állami segítség nélkül azonban a felperes lényegesen nagyobb veszteségeket szenvedett volna el, és valószínűleg a piacról is eltűnt volna.

30 A Bizottság a megtámadott határozat (115) és (116) preambulumbekezdésében megjegyzi, hogy a következtetését utólag nem változtathatja meg az a tény, hogy a felperesnél felmerült nehézségeket a jelentős összegű támogatás nyújtásának köszönhetően rövid idő alatt legyőzték. A Bizottság így vitatja a Németországi Szövetségi Köztársaság által 2002. január 21-én benyújtott jelentés tartalmát, valamint emlékeztet arra, hogy az 1994. évből származó jelentések arra a következtetésre jutottak, hogy az állami támogatás abszolút meghatározónak bizonyult a vállalkozás talpraállítása szempontjából.

31 A Bizottság harmadszor azt vizsgálja, hogy a felperesnek nyújtott támogatások összeegyeztethetők-e a Németországi Szövetségi Köztársaság által hivatkozott jóváhagyott támogatási programokkal.

32 A Bizottság e vizsgálat eredményeként a megtámadott határozat (148) preambulumbekezdésében arra a következtetésre jut, hogy a felperesnek nyújtott több támogatási intézkedés, köztük a 17. intézkedés (lásd a fenti 21. pontot) olyan létező támogatást képez, amelyeket a Bizottságnak nem kell ismét megvizsgálnia.

33 A Bizottság ezzel szemben a megtámadott határozat (128) és (129) preambulumbekezdésében úgy ítéli meg, hogy a Türingia tartomány által nyújtott beruházási támogatás (15. intézkedés) nincs összhangban azzal a programmal, amelynek keretében azt állítólag nyújtották, mivel a támogatás idején a felperes nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak minősült. A Bizottság azt állítja, hogy a hivatalos vizsgálati eljárás kiterjesztése során tévesen állapította meg, hogy a jóváhagyott támogatási program csak a kis- és középvállalkozásokra (KKV) vonatkozott, a Németországi Szövetségi Köztársaság viszont jogosan mutatott rá, hogy bizonyos feltételek mellett a nagyvállalatok is támogatásokban részesülhettek e program keretében. A Bizottság megjegyzi, hogy a támogatási program ezzel szemben kifejezetten kizárta a hatálya alól a nehéz helyzetben lévő vállalkozásokat, valamint emlékeztet arra, hogy ezzel a programmal kapcsolatban korábban elutasító határozatot hozott a vele való visszaélés miatt, mivel a programot többek között nehéz helyzetben lévő vállalkozásokra is alkalmazták, a Bizottság által jóváhagyott különös rendelkezések ellenére (a Türingia tartomány által a KKV-k beruházásai javára biztosított támogatási programról és annak alkalmazási eseteiről szóló, 2002. június 19-i 2003/225/EK bizottsági határozat [HL 2003. L 91., 1. o.]).

34 A Bizottság az EKH kölcsönnel (16. intézkedés) kapcsolatban a megtámadott határozat (130) preambulumbekezdésében azt állítja, hogy ez a kölcsön nincs összhangban azzal a tőkefeltöltési támogatási programmal, amelynek keretében azt állítólag nyújtották, mivel a felperes nem minősült KKV-nak.

35 A környezetvédelmi beruházásokhoz kapcsolódó foglalkoztatásösztönző támogatásokkal (26. intézkedés) kapcsolatban a Bizottság a megtámadott határozat (134)–(139) preambulumbekezdésében úgy ítéli meg, hogy ezek a támogatások nem tartoznak az Arbeitsförderungsgesetz (a foglalkoztatás elősegítéséről szóló törvény, a továbbiakban: AFG) 249h. §-ának hatálya, vagyis azon program alá, amelyet a Bizottság akként hagyott jóvá, hogy az nem képez támogatási programot. A Bizottság megjegyzi, hogy – mint azt a Németországi Szövetségi Köztársaság az 1994. július 29-i levelében kifejtette – egyrészt, az AFG 249h. §-ában foglalt, a környezet helyreállításának és javításának területére vonatkozó intézkedések címzettjei közjogi jogi személyek, különösen területi önkormányzatok (városok, járások, települések stb.), valamint a THA üzemeltetési egységei, másrészt pedig azok az intézkedések, amelyek valamely magánvállalkozás javát szolgálják, nem részesülhettek támogatásban. Márpedig a felperes a támogatások nyújtásának idején magánvállalkozás volt. Ezenkívül a Bizottság megjegyzi, hogy a támogatások egy részét Türingia tartomány nyújtotta, jóllehet csak a Bundesanstalt für Arbeit (Szövetségi Munkaügyi Hivatal) volt feljogosítva arra, hogy ilyen támogatásokat nyújtson. Másfelől a támogatások előnyt jelentettek a felperes számára, mivel a régi berendezések eltávolítását szolgálták. Ráadásul – a Bizottság szerint – a német törvény egyértelműen szelektív elemet foglal magában, ez pedig nem teszi lehetővé a szóban forgó intézkedés általános intézkedésként történő értékelését.

36 A Bizottság negyedszer azokat az intézkedéseket vizsgálja, amelyek állítólag az úgynevezett *de minimis* szabályozás alá tartoznak. Különösen az 1997-től 1999-ig terjedő időszakkal kapcsolatban (a megtámadott határozat (152)–(154) preambulumbekezdése) a Bizottság vitatja, hogy a 30. intézkedés, valamint a 32. intézkedés egy része a *de minimis* szabályozás alá tartozna. Következésképpen ezek az intézkedések az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett támogatásokat képeznek.

37 Ötödször, ami a támogatásoknak a közös piaccal való összeegyeztethetőségét illeti, a Bizottság a megtámadott határozat (157)–(174) preambulumbekezdésében az 1996 végéig nyújtott támogatásokkal kapcsolatban emlékeztet arra, hogy a felperes 1996-ig nehéz helyzetben lévő vállalkozás volt. A Bizottság úgy ítéli meg, hogy ennek következtében e támogatások nem tekinthetők a közös piaccal összeegyeztethető regionális támogatásoknak. A Bizottság ezt követően úgy ítéli meg, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság által hivatkozott, a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló 1994-es iránymutatásban előírt feltételek, mint az a megtámadott határozat (80) preambulumbekezdéséből kiderül, a jelen esetben nem teljesülnek. A Bizottság egyrészt azt állítja, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság többszöri felszólítás ellenére soha nem közölte vele semmiféle

szerkezetátalakítási terv végleges változatát, sem azokat a szerkezetátalakítási intézkedéseket nem jelölte meg, amelyek ténylegesen megvalósultak, másrészt pedig a szerkezetátalakítás teljes költségeihez történő magán-hozzájárulás nem tekinthető jelentősnek, mivel csak a G. R. úr által nyújtott 0,055 millió DEM összegű hozzájárulás bizonyul tisztán magántermészetűnek. Az 1997 után nyújtott *ad hoc* támogatásokkal kapcsolatban a Bizottság a megtámadott határozat (175)–(184) preambulumbekezdésében úgy véli, hogy azokat nem lehet a regionális állami támogatásokról szóló iránymutatás (HL 1998. C 74., 9. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 226. o.) értelmében vett, a közös piaccal összeegyeztethető támogatásoknak tekinteni.

38 A fenti megfontolások összességére tekintettel a Bizottság a megtámadott határozat 1. cikkének (2) bekezdésében a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánítja a következőket: a TIB részesedésszerzése és tulajdonosi kölcsöne (11. és 12. intézkedés), Türingia tartomány 90%-os kezességvállalása (13., 14., 23. és 30. intézkedés), támogatás Türingia tartomány részéről (15. intézkedés), az egyik állami bank által nyújtott sajáttőke-feltöltési célú kölcsön (16. intézkedés), az egyik állami bank által nyújtott kölcsön (21. intézkedés), a foglalkoztatásösztönző támogatások (26. intézkedés), a munkavállalók beilleszkedésére, a vásárokon és kiállításokon történő részvételre és reklámra szolgáló intézkedések (27. intézkedés), valamint a kutatásra és fejlesztésre, a munkavállalók beilleszkedésére, a vásárokon és kiállításokon történő részvételre és a költségek csökkentésére szolgáló intézkedések (32. intézkedés). A Bizottság a megtámadott határozat 2. cikkének (1) bekezdésében felszólítja a Németországi Szövetségi Köztársaságot, hogy tegyen meg minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy az 1. cikk (2) bekezdésében említett támogatásokat a felperestől visszakövetelje.

Az eljárás és a felek kérelmei

39 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2003. január 22-én benyújtott keresetlevelével a felperes előterjesztette a jelen keresetet.

40 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2003. április 30-án benyújtott beadványával a Németországi Szövetségi Köztársaság kérte, hogy a felperes kérelmeinek támogatása végett az eljárásba beavatkozhasson.

41 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2003. május 5-én benyújtott beadványával Türingia tartomány (Freistaat Thüringen) kérte, hogy a felperes kérelmeinek támogatása végett az eljárásba avatkozhasson be.

42 2003. július 9-i végzésével az Elsőfokú Bíróság kibővített ötödik tanácsának elnöke helyt adott e beavatkozási kérelmeknek.

43 A Bizottság 2002. október 30-i határozatának módosítását követően az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2003. július 16-án benyújtott beadványával a felperes választ terjesztett elő, amelynek megszövegezése során figyelembe vette e módosítást.

44 A Németországi Szövetségi Köztársaság 2003. augusztus 25-én benyújtotta beavatkozási beadványát.

45 Türingia tartomány 2003. szeptember 10-én benyújtotta beavatkozási beadványát.

46 Az előadó bíró jelentése alapján az Elsőfokú Bíróság (kibővített ötödik tanács) egyrészt pervezető intézkedések keretében felszólította a feleket, hogy írásban válaszoljanak bizonyos kérdésekre, és nyújtsanak be dokumentumokat, másrészt pedig megnyitotta a szóbeli szakaszt. A felek az előírt határidőn belül eleget tettek e kérésnek.

47 Az Elsőfokú Bíróság a 2006. október 19-i tárgyaláson meghallgatta a felek szóbeli előterjesztéseit és az Elsőfokú Bíróság kérdéseire adott válaszaikat.

48 A felperes azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

– semmisítse meg a megtámadott határozat 1. cikkének (2) bekezdését;

– semmisítse meg a megtámadott határozat 2. cikkét annyiban, amennyiben az az említett határozat 1. cikkének (2) bekezdésében felsorolt intézkedésekre vonatkozik;

– a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére;

– a per kimenetelétől függetlenül kötelezze a Bizottságot a 2002. október 30-i határozat módosításából eredő költségek viselésére.

49 A Németországi Szövetségi Köztársaság mint beavatkozó azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

– semmisítse meg a megtámadott határozat 1. cikkének (2) bekezdését és 2. cikkét, legalábbis annyiban, amennyiben azok a Türingia tartomány által nyújtott támogatásra vonatkoznak;

– a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

50 Türingia tartomány mint beavatkozó azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

– semmisítse meg a megtámadott határozat 1. cikkének (2) bekezdését;

– semmisítse meg a megtámadott határozat 2. cikkét annyiban, amennyiben az az említett határozat 1. cikkének (2) bekezdésében felsorolt intézkedésekre vonatkozik;

– a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére;

– a per kimenetelétől függetlenül kötelezze a Bizottságot a 2002. október 30-i határozat módosításából eredő költségek viselésére;

– kötelezze a Bizottságot a beavatkozás költségeinek viselésére.

51 A Bizottság azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

– a keresetet mint megalapozatlant utasítsa el;

– a felperest kötelezze a költségek viselésére.

A jogkérdésről

52 Keresetének alátámasztásaként a felperes négy megsemmisítési jogalapra hivatkozik.

53 Az első három jogalap a Türingia tartomány által nyújtott beruházási támogatás (15. intézkedés), valamint a környezetvédelmi beruházásokhoz kapcsolódó foglalkoztatásösztönző támogatások (26. intézkedés) vonatkozásában az EK 87. cikk és az EK 88. cikk, a jogbiztonság elve, valamint a bizalomvédelem elve megsértésén alapul.

54 A negyedik jogalap lényegében ténybeli hibákon és nyilvánvaló mérlegelési hibákon alapul. A felperes a negyedik jogalapot hat részre osztja, amelyek a következőkre vonatkoznak: először, a tényekben való tárgyi tévedésre; másodszor, a nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak minősítésre; harmadszor, a TIB magatartásának a magánbefektetői szempontra tekintettel történő értékelésére; negyedszer, a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló iránymutatásokra; ötödször, a 22. intézkedés tárgyát képező kölcsön visszatérítésére, és hatodszor, az 1997-től 1999-ig terjedő időszakban nyújtott *de minimis* támogatásokra (32. intézkedés). A Bizottság ugyanakkor a megtámadott határozat meghozatalával többek között hatályon kívül helyezte a 22. intézkedés tárgyát képező kölcsön visszatérítésére vonatkozó felszólítást (lásd a fenti 15. pontot). Ezenkívül a megtámadott határozat meghozatalát követően a felek megállapodásra jutottak a 32. intézkedés tárgyát képező támogatások számításáról. A felek az Elsőfokú Bíróság kérdésére adott válaszként megerősítették, hogy a 32. intézkedést (az 1997-től 1999-ig terjedő időszakban nyújtott *de minimis* támogatást) illetően nincs közöttük több vitás kérdés, ezt pedig a tárgyalási jegyzőkönyvben is rögzítették. Ebből következően a negyedik jogalap utolsó két részét már nem szükséges vizsgálni.

55 Az Elsőfokú Bíróság együtt vizsgálja az első három jogalapot, amelyek csak az 15. és a 26. intézkedést érintik, ezt követően pedig külön vizsgálja a negyedik jogalapot, amely a megtámadott határozatban tárgyalt többi intézkedésre vonatkozik.

A – *Az EK 87. cikk és az EK 88. cikk, a jogbiztonság elve, valamint a bizalomvédelem elve megsértésén alapuló első, második és harmadik jogalapról*

1. *A Türingia tartomány által nyújtott beruházási támogatásról (15. intézkedés)*

a) A felek érvei

Az EK 87. cikk és az EK 88. cikk megsértéséről

56 A felperes azt állítja, hogy Türingia tartomány a beruházási támogatást jóváhagyott támogatási programnak megfelelően nyújtotta, az tehát létező támogatásnak minősül. Elsődlegesen arra hivatkozik, hogy a Bizottság visszaható hatállyal vezetett be kiegészítő feltételeket a jóváhagyott program kapcsán, másodlagosan pedig arra, hogy ő maga nem tekinthető nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak.

– A program alkalmazási feltételeiről

57 A felperes arra hivatkozik, hogy a Türingia tartomány által a KKV-k beruházásai javára megalkotott támogatási program fenntartás nélkül minden vállalkozásra alkalmazható volt, vagyis a nehéz helyzetben lévő vállalkozásokra és a „mentő megoldásokra" is. Ilyen fenntartások nem vezethetők le sem a Bizottság 1993. november 26-i jóváhagyó leveléből, sem pedig a Hivatalos Lapban rövidített formában közzétett közleményből. Ebből a közzétételből épp ellenkezőleg az következik, hogy a program kifejezetten

az újonnan alapított vállalkozásokra irányult, mint amilyen a felperes, az egyik célkitűzés pedig az indulás elősegítése volt.

58 A felperes úgy véli, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság által az 1993. augusztus 26-i közleményben adott felvilágosítások kizárólag arra irányultak, hogy magyarázatot adjanak a bejelentett programról, és nem módosíthatták a program egyértelmű tartalmát. Ha a Bizottság úgy ítélte volna meg, hogy a bejelentett szöveg egyes olyan helyzetekre vonatkozik, amelyeket nem kíván jóváhagyni, meg kellett volna indítania a hivatalos vizsgálati eljárást, és ennek keretében meg kellett volna követelnie a program módosítását, vagy egyedi bejelentési kötelezettséget kellett volna előírnia. Mindenesetre az 1993. augusztus 26-i közlemény nem zárja ki, hogy a programot olyan esetekre alkalmazzák, mint amilyen a felperes kapcsán fennáll, aki megszerezte valamely vállalkozás vagyoni eszközeit, és korszerűsítette azokat.

59 A felperes szerint a támogatási program korlátozása abból a körülményből sem vezethető le, hogy azt regionális támogatási programként hagyták jóvá. Épp ellenkezőleg, a Bizottság határozathozatali gyakorlata értelmében a nehéz helyzetben lévő vállalkozások is részesülhetnek regionális állami támogatásokban (a Triptis Porzellan GmbH i. GV., Türingia javára nyújtott állami támogatásról szóló, 1998. április 22-i 1999/157/EK bizottsági határozat [HL 1999. L 52., 48. o.], valamint a Németország által a Technische Glaswerke Ilmenau GmbH javára nyújtott C 44/01. [ex NN 147/98.] sz. állami támogatásról szóló, 2002. október 2-i 2003/383/EK bizottsági határozat [HL 2003. L 140., 30. o.]), mint ez a megtámadott határozatban is kifejezésre jut. Hasonlóképp, a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló 1999-es iránymutatás 10. lábjegyzetével érintett „mentő megoldás” is igényt tarthatott a Türingia tartomány által nyújtott támogatásra, mivel e rendelkezés nem zárja ki az újonnan alapított vállalkozásoknak a regionális támogatások keretében történő támogatását. A felperes ezzel összefüggésben megjegyzi, hogy a beruházási támogatást nem szerkezetátalakítási célokra, hanem a jóváhagyott támogatási program értelmében támogathatónak minősülő beruházásokra kapta.

60 A felperes azt is észrevételezi, hogy – mint az a megtámadott határozatból kiderül – a támogatási program a megnevezése ellenére nem korlátozódott a KKV-kra, mivel a Bizottság azt a nagyobb méretű vállalkozások vonatkozásában is jóváhagyta.

61 A felperes a támogatási program visszaélésszerű alkalmazására vonatkozó 2003/225 határozattal kapcsolatban azt állítja, hogy a Bizottság kifejezetten a megtámadott határozatra tartotta fenn a program felperesre történő alkalmazásának vizsgálatát, vagyis a 2003/225 határozatra nem lehet a felperessel szemben hivatkozni.

62 A felperes végül arra hivatkozik, hogy a Bizottság vizsgálatának annak ellenőrzésére kell szorítkoznia, hogy nyilvánvaló hibában szenved-e a nemzeti hatóságok által azzal kapcsolatban végzett értékelés, hogy valamely támogatás összeegyeztethető-e azzal a támogatási programmal, amelynek keretében nyújtották.

63 A Németországi Szövetségi Köztársaság azt állítja, hogy még ha a német kormány 1993. augusztus 26-i közleménye mellőzte is a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokat, a Bizottság akkor sem támasztotta alá, hogy a vitatott támogatás nem felelt meg a jóváhagyott támogatási program feltételeinek. A Németországi Szövetségi Köztársaság szerint az 1994 májusát megelőző időtávlat tekintetében meg kell vizsgálni, hogy a vitatott beruházási támogatás a megmentéshez és a szerkezetátalakításhoz nyújtott olyan támogatásnak minősíthető-e, amely ki van zárva a támogatási program alkalmazási köréből. A Németországi Szövetségi Köztársaság ezzel kapcsolatban úgy véli, hogy ha olyan újonnan alapított vállalkozással állunk szemben, amely – mivel nem minősül nehéz helyzetében lévő vállalkozásnak – nem részesülhet a szerkezetátalakítási támogatás előnyeiben, akkor a beruházási támogatás megfelelt a támogatási program feltételeinek, mivel nem szerkezetátalakítási támogatásról volt szó.

64 Türingia tartomány teljes mértékben támogatja a felperes álláspontját, és különösen azt a tényt kifogásolja, hogy a Bizottság mesterséges választóvonalat húz a regionális támogatás és a szerkezetátalakítási támogatás közé.

65 A Bizottság a fentiekkel szemben azt hozza fel, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság az 1993. augusztus 26-i közleményében kifejezetten hangsúlyozta, hogy a nehéz helyzetben lévő vállalkozásokat kivették a támogatási program hatálya alól, és magából a bejelentett programból, valamint a Hivatalos Lapban közzétett jelentésből egyértelműen következik, hogy a megmentéshez és a szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatások nem részei a programnak.

– A felperes nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak minősítéséről

66 A felperes azt állítja, hogy ő olyan újonnan alapított vállalkozás, amely sem a vállalkozási projekt értelmében, sem pedig a tényleges fejlődése során soha nem minősült nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak.

67 Először is arra hivatkozik, hogy a Bizottság által következetesen alkalmazott elv szerint valamely újonnan alapított vállalkozás még akkor sem tekinthető nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak, ha egy fizetésképtelen társaság vagyontárgyait veszi át. Másfelől a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló 1999-es iránymutatás 10. lábjegyzetéből nem következhet, hogy minden „mentő megoldást" nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak kellene minősíteni. A felperes szerint nyilvánvalóan pontatlannak bizonyulna, ha minden olyan kelet-németországi „mentő megoldást", amelyek felszámolási eljárás során szereztek vagyontárgyakat, nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak minősítenénk, továbbá hátrányos megkülönböztetést eredményezne a Kelet-Németországban, valamint az Európai Unió többi részében újonnan alapított vállalkozások között.

68 A felperes másodszor arra hivatkozik, hogy őt olyan, a területén elismert szakértőnek minősülő független befektető alapította, aki nem tudott a Kahla I esetében felmerült nehézségekről. A Bizottság semmilyen bizonyítékkal nem támasztotta alá azt az állítását, mely szerint a felperes ténylegesen „örökölte" a Kahla I mint fizetésképtelen társaság esetében felmerült nehézségeket. A felperes szerint nincs olyan tárgyi bizonyíték, amelynek alapján arra a következtetésre lehetne jutni, hogy ő ugyanazon „dologösszesség" részét képezte, mint a Kahla I. Ráadásul az ítélkezési gyakorlat szerint két vállalkozást nem lehet megkülönböztetés nélkül egy és ugyanazon „jogi egységnek" tekinteni. A felperes azt állítja, hogy ő nem a fizetésképtelen társaság tevékenységét folytatta, hanem csupán piaci áron vagyoni eszközöket szerzett a fizetésképtelenségi eljárás során, amelyeket aztán egy teljesen más piacra irányuló, teljesen más szerkezetet és teljesen más marketingstratégiát alkalmazó, jelentősen eltérő ügyfélkört célzó, következetes és ésszerű vállalkozási projekt keretében használt fel. Ezenkívül az a tény, hogy a felperes folytatta a használtan megvásárolt berendezésekbe történő beruházást, szintén nem azt bizonyítja, hogy a felperes „örökölte" volna a Kahla I esetében felmerült nehézségeket.

69 A felperes harmadszor azt állítja, hogy az RBSH & P által kidolgozott jelentés, valamint az AA jelentése új vállalkozás alapítását írja le. Ezek a jelentések nem szerkezetátalakítási tervek, tehát nem támaszthatják alá azt az állítást, mely szerint a felperest már eleve nehéz helyzetben lévő vállalkozásként alapították. A felperes szerint a vállalkozási projektekből kiderül, hogy nem volt előirányozva, hogy az új vállalkozás esetében nehézségek merülhetnek fel. Épp ellenkezőleg, a tanácsadók előzetesen azt állapították meg, hogy a vállalkozási projekt gazdaságilag kivitelezhető. Ezek az értékelések pontosak, sőt nagyon visszafogottak, figyelembe véve, hogy a vállalkozás olyan sikeres fejlődést tudhat maga mögött, amely messze túlmutat a kezdeti előrejelzéseken, amelyet megerősít a Saale/Revision könyvvizsgálói iroda szakvéleménye. A felperes a válaszában indítványozza, hogy erről a kérdésről az Elsőfokú Bíróság által kirendelt szakértőt hallgassanak meg.

70 A felperes negyedszer arra hivatkozik, hogy a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló 1994-es iránymutatás 2.1. pontjában, vagy az 1999-es iránymutatás 4. és azt követő pontjaiban előírt feltételek vizsgálata alapján kiderül, hogy a felperes nem volt nehéz helyzetben lévő vállalkozás.

71 A Bizottság azáltal, hogy nem vizsgálta meg részletesen az említett feltételek mindegyikét, nem az állandó határozathozatali gyakorlatával összhangban járt el. A felperes szerint a Bizottság valójában elismerte, hogy a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló iránymutatásokban előírt legtöbb feltétel – mint a jövedelmezőség visszaesése, a veszteségek halmozódása, a pénzforgalom csökkenése vagy az emelkedő kamatköltség – a jelen esetben nem teljesült, illetve megállapította, hogy azok valamely új vállalkozás vizsgálata során nem meghatározóak.

72 A felperes úgy véli, hogy a vállalkozási projektben foglalt adatok a Bizottság állításával ellentétben nem felelnek meg a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló iránymutatásokban előírt bizonyos feltételeknek. Ellenkezőleg, a könyv szerinti nettó érték, a pénzforgalom és a kamatköltség – mint az a Saale/Revision iroda szakvéleményéből kiderül – a vállalkozási projekt előrejelzései szerint alakult.

73 A könyv szerinti nettó értékkel kapcsolatban a Bizottság nem szolgált olyan bizonyítékkal, amely szerint ez az érték valamely működőképes vállalkozáshoz képest kirívóan alacsony lenne. Márpedig a felperes már bebizonyította, hogy a könyv szerinti nettó érték nem tárt fel semmilyen pénzügyi vagy gazdasági nehézséget. A felperes állítása szerint ő alátámasztotta, hogy a megszerzett vagyoni eszközök jövedelmező vállalkozás alapítását tették lehetővé, mind a vállalkozás projektje (előzetes értékelés) alapján, mind pedig a tényleges eredményeire vonatkozó, még ígéretesebb adatok (utólagos értékelés) alapján. A felperes szerint a vagyoni eszközök finanszírozásának módja nem ad semmilyen választ arra a kérdésre, hogy a könyv szerinti nettó érték csökkenő irányban fejlődött-e, vagy kezdettől fogva túlságosan alacsony volt-e valamely életképes vállalkozáshoz képest. Ráadásul a Bizottság azt állapította meg, hogy a vagyoni eszközök megszerzése piaci áron történt, és nem adott magyarázatot arra, hogy ez a könyv szerinti nettó érték hogyan lehetett túlságosan alacsony, miközben megfelelt a piaci értéknek.

74 Ezenkívül a vállalkozási projektben feltüntetett pénzforgalmat és kamatköltséget normálisnak kell tekinteni. A vállalkozási projekt természetesen nem azt irányozza elő, hogy a pénzforgalom kimerül, vagy a kamatköltségek túlságosan megterhelőkké válnak.

75 A pénzforgalommal kapcsolatban a felperes azt állítja, hogy a „start up” kezdetben mindig gyenge, sőt negatív. Ezenkívül a felperes arra hivatkozik, hogy nem áll fenn semmilyen bizonyíték arra vonatkozóan, hogy a „cash-flow” a felperes működési tevékenységéhez viszonyítva túlságosan alacsony mértékű lenne. A fizetőképességgel kapcsolatos nehézségek nem voltak előirányozva, és a projekt végrehajtása során ténylegesen sem jelentkeztek. Ezenkívül – a Bizottság véleményével ellentétben – társaság esetében a „cash-flow” a működési tevékenységeiből, nem pedig a támogatásokból származik, mindazonáltal pedig a „cash-flow” forrása nem bizonyíthatja annak túlságosan alacsony mértékét, mivel a társaság még az összes támogatás levonása után is pozitív „cash-flow-t” termelt.

76 A kamatköltségekkel kapcsolatban a felperes azt állítja, hogy azok nem a múltban felmerült gazdasági nehézségek miatt szükségessé vált kölcsönökből származnak, vagyis nem arról az esetről van szó, amelyen a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló iránymutatásokban foglalt feltételek alapulnak. Épp ellenkezőleg, ezek a költségek kizárólag a rövid távon megtérülő, jövedelmező befektetésekbe történő beruházásokból származnak, amelyekre megfelelő vállalkozási projekt keretében került sor, mint azt a vállalkozás tevékenységének tényleges fejlődése is megerősíti. A Bizottság megkísérelte elfedni ennek valóságát, amennyiben az előzetes értékelés állítólagos szükségességére hivatkozott.

77 A felperes a Bizottság azon állítását is vitatja, mely szerint túl nagy volt a foglalkoztatottak száma. Emlékeztet arra, hogy a társaság a Kahla I által 1993-ban foglalkoztatott 696 munkavállaló közül a tevékenység átvételekor csak 380-at alkalmazott. Azt az enyhe létszámcsökkentést, amelynek eredményeként 1996 elejére 322-re csökkent a foglalkoztatottak száma, nem a gazdasági nehézségek indokolták, hanem a hatékonyabb szervezet kialakítása, amelyre a tevékenység első szakaszát és az első beruházások megvalósítását követően került sor.

78 A tanácsadók által az 1994–1996. évekre előrejelzett veszteségekkel kapcsolatban a felperes azt kifogásolja, hogy a Bizottság nem vizsgálta meg, hogy a vállalkozás szerkezetéhez kapcsolódó veszteségekről van-e szó, és azt állítja, hogy ezek a tevékenység megkezdéséhez kapcsolódó veszteségek. A felperes szerint a vállalkozási projekt megvalósítását nem kísérte semmilyen működési veszteség; csupán az adózási

célú kivételes értékcsökkenés igénybevételéből eredő elszámolható veszteségekről volt szó, a jóváhagyott támogatási programnak megfelelően. Ha a felperes az értékcsökkenés kapcsán az e területen irányadó általános szabályok szerint járt volna el, már az első évtől kezdve nyereséget ért volna el. A felperes szerint ez következik a hivatalos vizsgálati eljárás során általa nyújtott felvilágosításból, valamint az általa csatolt könyvszakértői jelentésből.

79 A felperes ötödször arra hivatkozik, hogy valamely vállalkozás nincs nehezebb helyzetben csupán azon oknál fogva, hogy állami forrásokban részesül. Ez az ördögi kör ahhoz vezetne, hogy minden olyan vállalkozást, amely használt eszközök megszerzése érdekében történő beruházás céljából támogatásban részesül, nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak kellene tekinteni. Márpedig ha olyan projekttel állunk szemben, amely az előrelátható kockázatok elleni megfelelő rendelkezéseket tartalmazó finanszírozási programot foglal magában annak érdekében, hogy a vállalkozás az alapítási szakaszt követően támogatás nélkül létezni tudjon, akkor az ily módon alapított vállalkozást nem lehet nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak tekinteni.

80 Ráadásul a TIB és G. R. úr jelentős összegű saját forrásokat bocsátottak a vállalkozás rendelkezésére, amelyeket nem lehet a támogatásokkal azonos módon megítélni. A G. R. úr által nyújtott forrásokkal kapcsolatban a felperes azt állítja, hogy azon kérdés megválaszolása során, hogy a vállalkozás nehéz helyzetben lévő vállalkozás-e, a mögötte álló befektető finanszírozási módjának kérdése nem lehet meghatározó. A TIB által nyújtott forrásokkal kapcsolatban a felperes úgy véli, hogy azokat nem lehet a támogatásokkal azonosítani, és azt állítja, hogy e források állami támogatásnak minősítése semmiképp nem befolyásolná a többi támogatás jogszerűségét, vagy a beruházási támogatás azon támogatási programmal fennálló összhangját, amelynek keretében azt nyújtották.

81 Türingia tartomány különösen arra hivatkozik, hogy rendkívül rövid volt az a működési szakasz, amelynek során a felperes állítólag nehéz helyzetben volt, ezenkívül pedig kifejti, hogy a felperesnek a nehéz helyzetben lévő vállalkozások jegyzékére való felvétele másik eljárás során, figyelmetlenségből történt, amelyet a Németországi Szövetségi Köztársaság utóbb helyesbített.

82 A Bizottság úgy ítéli meg, hogy a felperes és Türingia tartomány által előterjesztett érvelést mint megalapozatlant teljes egészében el kell utasítani.

A jogbiztonság elvének megsértéséről

83 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság a jóváhagyott program kapcsán utólag írt elő újabb, a felperes számára előnytelen feltételeket, ezáltal pedig visszaható hatállyal, hátrányosan módosította a felperes jogi helyzetét, megsértve ezzel a jogbiztonság elvét. Tekintettel arra, hogy a jóváhagyott programok keretében nyújtott támogatások nem igényelnek külön jóváhagyást, az esetleges korlátozásoknak vagy magában a programban, vagy pedig az azt jóváhagyó határozatban kell megjelenniük.

84 A Németországi Szövetségi Köztársaság úgy véli, hogy ellentétes a jogbiztonság elvével, ha a Bizottság utólag helyteleníti az illetékes nemzeti hatóság által az irányadó előzetes időtávlatból kiindulva kialakított értelmezést, melynek kapcsán a nemzeti hatóság az állami támogatásokra vonatkozó, a támogatás nyújtásának időpontjában hatályos jogszabályokat vette alapul. A Németországi Szövetségi Köztársaság ezzel összefüggésben arra hivatkozik, hogy az 1994 májusát megelőző időtávlat tekintetében úgy volt ésszerű, ha a felperest újonnan alapított vállalkozásnak tekintik, amelyre nem vonatkozott a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló 1994-es iránymutatás, és amely ennélfogva nem beruházási támogatás formájában nyújtott szerkezetátalakítási támogatásban részesült. Ezenkívül „A regionális állami támogatások koordinációs elveinek végrehajtási szabályai” című, 1979-es bizottsági közlemény (HL 1979. C 31.) 18. pontjának i. alpontja szerint, „ha az állóeszközbe történő beruházás olyan létesítmény átvételének a formájában történik, amely már bezárt, vagy bezárt volna, ha nem vásárolják meg, akkor azt is induló beruházásnak lehet tekinteni”. Végül, mivel a felperes piaci áron szerezte meg a vagyoni eszközöket, a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló 1994-es iránymutatás nem zárja ki, hogy az e vagyoni eszközök megszerzéséhez nyújtott vitatott beruházási támogatást regionális támogatásnak minősítsék.

85 Türingia tartomány csatlakozik a felperes érveléséhez, és hozzáteszi, hogy a jogbiztonság elve értelmében a Bizottság által végzett vizsgálat annak megállapítására kell, hogy szorítkozzék, hogy a nemzeti hatóság adott esetben visszaélésszerűen alkalmazta-e a jóváhagyott támogatási programot.

86 A Bizottság a fentiekkel szemben azt állítja, hogy a megtámadott határozat nem módosította visszaható hatállyal a felperes jogi helyzetét, mivel az intézkedés hatálya kezdettől fogva korlátozott volt.

A bizalomvédelem elvének megsértéséről

87 A felperes a bizalomvédelem elvének azáltal történő megsértésére hivatkozik, hogy a Bizottság figyelmen kívül hagyja, hogy a program jóváhagyásából – ahogyan azt közzétették – nem vezethetők le azok a szigorú korlátozások, amelyeket a megtámadott határozat keretében ő alkalmazott. A felperes szerint valamely, a tevékenységét *bonus pater familias* módjára folytató gazdasági szereplő vélelmezheti, hogy az adott támogatás esetében létező támogatásról van szó, amennyiben valamennyi, a jóváhagyott támogatási programban foglalt feltétel teljesül.

88 Mivel a támogatási program szövegében, illetve annak jóváhagyásában semmilyen fenntartás nem szerepel, a felperes ennek fennállására még akkor sem következtethetett, ha a szükséges gondossággal járt el. A hozzáférhető Hivatalos Lapban történő közzététel semmilyen utalást nem tartalmazott, amely arra vezethette volna a felperest, hogy kétségbe vonja a jóváhagyott támogatási program tartalmát. A felperesnek tehát sem oka, sem pedig jogi kötelezettsége nem volt, hogy a Bizottságnál tájékozódjék arról, hogy a programban foglalt feltételek valóban teljesülnek-e.

89 A felperes ezenkívül úgy véli, hogy valamely gondos gazdasági szereplő nem láthatta előre, hogy a Bizottság – az állandó gyakorlatától eltérve és magának az általa kiadott iránymutatásnak a szövegével ellentétesen – valamely újonnan alapított vállalkozást nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak minősít.

90 A Bizottság a felperes által előterjesztett valamennyi érvet vitatja.

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

Az EK 87. cikk és az EK 88. cikk megsértéséről

91 A felperes lényegében a Bizottság által kialakított azon értékelést vitatja, mely szerint a 15. intézkedés tárgyát képező beruházási támogatásra nem vonatkozik a Türingia tartomány által a KKV-k beruházásai javára biztosított támogatási program.

92 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint abban az esetben, ha valamely általános támogatási rendszert jóváhagytak, az egyedi végrehajtási intézkedésekről nem kell értesíteni a Bizottságot, kivéve ha az utóbbi ilyen értelmű fenntartásokat fogalmazott meg jóváhagyó határozatában. Mivel ugyanis az egyedi támogatások az általános támogatási rendszernek pusztán végrehajtási eszközei, azok a tényezők, amelyeket a Bizottságnak figyelembe kell vennie megítélésük

során, ugyanazok, mint amelyeket az általános rendszer vizsgálata során alkalmazott. Következésképpen felesleges az egyedi támogatásokat bizottsági vizsgálat alá vonni (a Bíróság C-47/91. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 1994. október 5-én hozott ítéletének [EBHT 1994., I-4635. o.] 21. pontja).

93 Az általános rendszert jóváhagyó határozatban meghatározott feltételeket szigorúan és kiszámíthatóan alkalmazó támogatás ezért létező támogatásnak tekintendő, amelyet nem kell bejelenteni a Bizottságnak, és amelyet nem kell az EK 87. cikk alapján sem megvizsgálni (a Bíróság C-321/99. sz., ARAP és társai kontra Bizottság ügyben 2002. május 16-án hozott ítéletének [EBHT 2002., I-4287. o.] 83. pontja, valamint az Elsőfokú Bíróság T-176/01. sz., Ferriere Nord kontra Bizottság ügyben 2004. november 18-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-3931. o.] 51. pontja).

94 Ezzel szemben, ha a fenti intézkedésekre nem vonatkozik a hivatkozott általános rendszer, akkor ezek az intézkedések új támogatásoknak minősülnek, amelyeknek a közös piaccal való összeegyeztethetőségét a Bizottságnak vizsgálnia kell.

95 Továbbá meg kell állapítani, hogy a Bizottság által valamely támogatásnak az érintett támogatási programmal való összhangjára vonatkozóan hozott határozat a Bizottság azon kötelezettségének teljesítése körébe tartozik, hogy biztosítsa az EK 87. cikk és az EK 88. cikk alkalmazását. Ebből következik, hogy ha a Bizottság valamely támogatásnak az e támogatási rendszerrel való összhangját vizsgálja, e vizsgálat nem képez a Bizottság hatáskörének korlátait túllépő kezdeményezést. A felperes állításával ellentétben ezért a Bizottság által végzett értékelést nem korlátozhatja a támogatást nyújtó nemzeti hatóságok által végzett értékelés.

96 Az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy az EK 87. cikk és az EK 88. cikk megsértésére alapított többi állítás vizsgálatát két lépésben kell elvégezni. Először meg kell vizsgálni Türingia tartomány támogatási programjának pontos terjedelmét, ezt követően pedig – e vizsgálatra tekintettel – azt, hogy a felperesnek nyújtott támogatás megfelel-e az e támogatási programban meghatározott odaítélési feltételeknek.

– A jóváhagyott támogatási program terjedelméről

97 Emlékeztetni kell arra, hogy a Türingia tartomány által a KKV-k beruházásai javára biztosított támogatási programot a Németországi Szövetségi Köztársaság 1993. július 1-jén regionális támogatási programként jelentette be.

98 A Türingia tartomány által nyújtott támogatási programra vonatkozó nemzeti irányelv szövege és a program bejelentési nyomtatványán feltüntetett tájékoztatás szerint a program címén támogatásra jogosult kedvezményezettek főszabály szerint az ipari ágazatban tevékenykedő KKV-k, valamint Türingia tartomány egyéb hasonló vállalkozásai voltak. Az idézett szabálytól való eltérés alapján ugyanakkor a nagyobb méretű vállalkozások is támogatásban részesülhettek a program címén.

99 A fent említett irányelv szerint ezek a támogatások minden jellegű és célú beruházásra vonatkoztak, a kutatási és fejlesztési támogatások kivételével. A program címén támogathatónak minősülő, a bejelentési nyomtatvány 11. pontjában említett költségek körébe mind a termelőberuházások (kivéve a telkek megszerzését), mind pedig a szerkezetátalakítási program keretében eszközölt beruházások beletartoztak.

100 Az irányelv szövegéből és a bejelentési nyomtatványból az is kiderül, hogy a támogatás projekthez kötődött, és csak azzal a feltétellel volt odaítélhető, hogy létezik „egy tartós és hosszú távú projekt, tekintettel az ezen irányelv címén nyújtott támogatásokra, és ezt az átfogó finanszírozási intézkedések keretében megerősíti a vállalkozás bankja”.

101 A Németországi Szövetségi Köztársaság a program bejelentése során az EK 87. cikk (2) bekezdésében, valamint az EK 88. cikk (3) bekezdésének a) pontjában foglalt, együttesen értelmezett rendelkezésekre hivatkozott, és azzal indokolta a támogatásoknak a közös piaccal való összeegyeztethetőségét, hogy azokra a sajátos nehézségekre utalt, amelyekkel a kelet-németországi KKV-k szembesültek a piacgazdaságra történő áttérés folytán. Ezzel összefüggésben azt állította, hogy „[a] múltbeli tervgazdaságból örökölt ingatlanok és berendezések elhasználtsága és általában véve a likviditás hiánya a türingiai [KKV-k] esetében aránytalan pénzügyi szükségleteket keletkeztet[ett], ezáltal pedig kétségessé tette […] a piacra jutáshoz való méltányos feltételek melletti hozzáférésüket". Az intézkedések ebben az összefüggésben arra irányultak, hogy helyreállítsák a Türingia tartományban működő KKV-k hagyományos szerkezetét.

102 Mivel a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a bejelentési nyomtatvány 11. pontjában említett „szerkezetátalakítási program" (lásd a fenti 99. pontot) fogalmával kapcsolatban utólagos felvilágosításra volt szükség, az 1993. augusztus 3-i levelével kiegészítő információt kért a Németországi Szövetségi Köztársaságtól.

103 A Németországi Szövetségi Köztársaság a fenti felhívásra adott válaszként az 1993. augusztus 26-i közleményében (a továbbiakban: 1993. augusztus 26-i közlemény) – amelyet a Bizottság 1993. augusztus 30-án vett kézhez – a következőket írta:

„A bejelentés 11. pontjával (a »szerkezetátalakítás« fogalma) kapcsolatban nyilvánvalóan félreértés áll fenn. A [német] kormány hangsúlyozza, hogy ez a támogatási program nem teszi lehetővé a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatások odaítélését. Ez utóbbi célkitűzések vonatkozásában Türingia tartomány már külön bejelentett két nemzeti irányelvet […]. A támogatásra való jogosultság feltételei megfelelnek a Közösség strukturális alapjaira vonatkozó rendeletek szellemének és szövegének. […] Mint azt az 1993. július 1-jei bejelentésben már kifejtettük, ezen intézkedéseknek az volt a célja, hogy azon KKV-k szükséges beruházásait és a piac magasabb szintű követelményeihez történő alkalmazkodásra irányuló erőfeszítéseit támogassák, amelyeket 1989-et követően privatizáltak, és amelyek, jóllehet működőképes vállalkozások, gyakran bizonytalan pénzügyi helyzetben vannak. Ebben az össze-

függésben »szerkezetátalakítási program« alatt olyan támogatási programot kell érteni, amely az újabb vállalkozás alapítására, bővítésre és korszerűsítésre irányuló beruházásokra vonatkozik."

104 A Bizottság végül az 1993. november 26-i levelében – kifejezetten utalva az 1993. augusztus 26-i közleményre – úgy határozott, hogy nem emel kifogást a bejelentett program végrehajtásával szemben.

105 Az eddigiekből következik, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság először is arról tájékoztatta a Bizottságot – mielőtt az jóváhagyta volna a támogatási programot –, hogy milyen volt a program kedvezményezettjeinek pénzügyi helyzete, jelezve, hogy 1989-et követően privatizált olyan vállalkozásokról volt szó, amelyek, „jóllehet működőképes vállalkozások, gyakran bizonytalan pénzügyi helyzetben vannak".

106 Ezzel kapcsolatban meg kell állapítani, hogy a támogatásra jogosult vállalkozások „bizonytalan pénzügyi helyzetére" történő utalást – azt többek között annak megszövegezésére, összefüggéseire és céljaira tekintettel, szigorúan értelmezve (lásd ilyen értelemben a Bíróság C-277/00. sz., Németország kontra Bizottság ügyben 2004. április 29-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-3925. o.] 20. és 21. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot) – nem lehet úgy tekinteni, hogy az nehéz helyzetben lévő vállalkozások helyzetére vonatkozik. Hangsúlyozni kell ugyanis, hogy – mint azt a Németországi Szövetségi Köztársaság a támogatási program bejelentése során kifejtette – Türingia tartomány vállalkozásai, mint egyébként az egykori NDK legtöbb vállalkozása, a tervgazdaságról a piacgazdaságra történő áttérés folytán különös nehézségekkel szembesültek. Ebben az összefüggésben kell értelmezni az utalást arra a „bizonytalan pénzügyi helyzetre", amelyben a program címén támogatásra jogosult kedvezményezettek esetleg találhatták magukat. A „bizonytalan pénzügyi helyzet" kifejezés használata így a tervgazdaságról a piacgazdaságra történő áttéréshez kapcsolódó nehézségekre utalt, nem pedig azokra, amelyek valamely nehéz helyzetben lévő vállalkozás esetében merülhetnek fel. Ez következik abból az elválaszthatatlan kapcsolatból is, amely a „bizonytalan pénzügyi helyzet" kifejezés és az ugyanezen mondatban használt „működőképes vállalkozás" kifejezés között áll fenn. A „működőképes vállalkozás" kifejezés ugyanis egyértelműen annak jelzésére irányul, hogy a támogatásra jogosult vállalkozások pénzügyi bizonytalansága nem lehet olyan mértékű, hogy a vállalkozást a továbbiakban már nem lehetne működőképesnek tekinteni.

107 Azt is meg kell állapítani, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság az 1993. augusztus 26-i közleményében másodszor a támogatási program keretében nyújtott támogatások jellegéről adott felvilágosítást, jelezve, hogy „[a] támogatási program […] nem [tette] lehetővé a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatások odaítélését".

108 Ezt a pontosítást – amely ahhoz a tényhez kapcsolódik, hogy Türingia tartomány korábban olyan támogatási programot is bejelentett, amely kifejezetten a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentésére és szerkezetátalakítására irányult – az ügy körülményeire tekintettel úgy kell értelmezni, mint azt megerősítő utalást, hogy a program kizárta az alkalmazási köréből a nehéz helyzetben lévő vállalkozásokat. Nem lenne logikus ugyanis az a gondolatmenet, mely szerint a Németországi Szövetségi Köztársaság a nehéz helyzetben lévő vállalkozásokat nem szándékozott mellőzni a programból, miközben a kimondottan e vállalkozásoknak szánt támogatásokat kifejezetten mellőzte.

109 Ezért nincs jelentősége azt eldönteni, hogy vajon – mint azt a felperes és a Németországi Szövetségi Köztársaság állítja – a nehéz helyzetben lévő vállalkozások javát szolgáló beruházási támogatásokat a perbeli időszakban lehetett-e regionális támogatási program keretében nyújtani, mivel a Németországi Szövetségi Köztársaság – egyrészt azáltal, hogy az 1993. augusztus 26-i közleményben jelezte, hogy a támogatási program a működőképes vállalkozásokra irányul, másrészt pedig azáltal, hogy nem tette lehetővé a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatások odaítélését – kifejezetten kizárta a támogatási program köréből a nehéz helyzetben lévő vállalkozásokat.

110 A felperes ugyanakkor úgy véli, hogy az 1993. augusztus 26-i közlemény nem módosíthatja a támogatási program aszerinti szövegét, ahogyan azt a Bizottságnak 1993. július 1-jén bejelentették. Márpedig az 1993. augusztus 26-i közlemény a jóváhagyott támogatási program részét képezi, amennyiben a Bizottság jelentőséget tulajdonított az abban foglalt kiegészítő információknak és pontosításoknak azon határozata meghozatalakor, hogy nem emel kifogást a bejelentett program végrehajtásával szemben. A Bizottság tehát – a felperes állításával ellentétben – nem volt köteles a hivatalos vizsgálati eljárást azért megindítani, hogy ennek keretében megkövetelje a támogatási program módosítását vagy egyes alkalmazási esetek bejelentését. Mivel ugyanis a Németországi Szövetségi Köztársaság olyan pontosításokkal szolgált, amelyek lehetővé tették a Bizottság számára, hogy az első vizsgálat során megbizo-

nyosodjék arról, hogy a bejelentett program összeegyeztethető a Szerződéssel, a hivatalos vizsgálati eljárás megindítása felesleges, sőt tárgytalan volt.

111 Az eddigiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a Bizottság megalapozottan vélte úgy, hogy a nehéz helyzetben lévő vállalkozásokat kivették a Türingia tartomány által biztosított támogatási program hatálya alól.

– A felperesnek nyújtott támogatásról

112 A megtámadott határozatból következően a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a felperesnek odaítélt támogatás nem felel meg a Türingia tartomány támogatási programjában előírt feltételeknek, mivel a felperes nehéz helyzetben volt 1994-től 1996 végéig, vagyis addig, amíg első ízben kisebb pozitív eredményt ért el, és a saját tőke aránya növekedni kezdett (a megtámadott határozat (118) és (129) preambulumbekezdése).

113 A Bizottság a megtámadott határozatban kifejti, hogy az értékelés szempontjából meghatározó időpontban rendelkezésre álló jelentésekre tekintettel, az állandó gyakorlatával összhangban úgy ítélte meg, hogy a felperes – amely „mentő megoldás” – nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak minősül (a megtámadott határozat (116) preambulumbekezdése).

114 A felperes ezzel szemben azt állítja, hogy ő a vállalkozás indulásának elősegítését célzó támogatásban részesült, valamint hogy kezdettől fogva gazdaságilag életképes volt.

115 Mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság által elvégzendő vizsgálat gazdaságilag összetett tények és körülmények figyelembevételét és értékelését igényli. A közösségi bíróság nem helyettesítheti a gazdaságilag összetett tények és körülmények értékelését a Bizottság értékelésével, következésképpen az Elsőfokú Bíróságnak az eljárási szabályok és az indokolási kötelezettség megtartására, a tények pontosságára kell vizsgálatát korlátoznia, valamint hogy nem történt-e nyilvánvaló mérlegelési hiba vagy hatáskörrel való visszaélés (lásd az Elsőfokú Bíróság T-111/01. és T-133/01. sz., Saxonia Edelmetalle kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. május 11-én hozott ítéletének 91. pontját [EBHT 2005., II-1579. o.], valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

116 A jelen esetben a megtámadott határozat két olyan tanácsadói jelentés alapján értékeli a felperesnek a szóban forgó támogatás nyújtása idején fennálló pénzügyi helyzetét, amelyek a felperes alapítása idején álltak rendelkezésre, vagyis az RBSH & P iroda 1993. november 29-i jelentése és az AA által kidolgozott, 1994. január 11-i jelentés alapján.

117 Az RBSH & P jelentésének az volt a célja, hogy vállalkozási projektet dolgozzon ki a fizetésképtelenné vált Kahla I vállalkozáshoz kapcsolódó „mentő megoldás” kialakítása érdekében, amely 1994. január 1-jén kezdené meg tevékenységét. Ennek a projektnek – amelynek kidolgozása G. R. úrral együttműködve történt – kellett a felszámoló, Türingia tartomány, a szövetségi kormány, a bankok és a potenciális befektetők tárgyalásainak kiindulópontjaként szolgálnia.

118 A vállalkozási projektnek több sajátossága volt. Többek között előírta, hogy a „mentő megoldás” átveszi a Kahla I kereskedelmi alaptevékenységét, vagyis a porcelángyártást, amely a háztartási célra használt első osztályú porcelán ágazatára és a vendéglátó-ipari célra használt porcelán ágazatára terjedt ki. E projekt rendelkezett a teljes készlet és a 380 munkavállaló átvételéről, valamint a Kahla I azon vagyontárgyainak (telkek, épületek, gépek és berendezések) használatáról, amelyeket a „mentő megoldás” megfelelő működéséhez szükségesnek tekintettek. Ez utóbbi kapcsán a tanácsadók jelezték, hogy a potenciális befektetőkre számítva szükségessé váló szerkezetátalakítási szakasz leküzdésének lehetővé tétele érdekében e vagyontárgyakat az első négy év során térítésmentesen kell a jövőbeli társaság rendelkezésére bocsátani. A vállalkozási projekt sajátossága volt az új beszerzésekre, bővítésre és ésszerűsítésre irányuló beruházások megvalósítása. A projekt végül G. R. úr mint üzletvezetésre jogosult tag – akinek

a vagyoni hozzájárulása 50 000 DEM összegű volt – részvételén, valamint egy szavazati joggal nem rendelkező tag 9,5 millió DEM összegű vagyoni hozzájárulásán alapult.

119 Az AA iroda jelentése a TIB felkérése alapján készült annak érdekében, hogy értékelje ez utóbbinak mint potenciális tagnak a „mentő megoldásban" történő részvételét. Ez a jelentés az alapstruktúrában időközben bekövetkezett lényeges változásokat figyelembe véve vizsgálta az RBSH & P iroda által kidolgozott vállalkozási projektet. A vállalkozási projekt többek között az alábbi feltevéseken alapult: egyrészt, a TIB szavazati jogot nem biztosító részesedésén, és olyan, 7,95 millió DEM összegű pénzügyi kötelezettségvállaláson, amely a projekt sikere esetén legalább 1997-ig 365 munkahely biztosítását teszi lehetővé, másrészt pedig a Kahla I első jelentés szerinti vagyontárgyainak összesen 5,2 millió DEM ellenében történő megszerzésén. Ez a jelentés tartalmazta, hogy a vagyontárgyak egy részét, vagyis a vállalkozás működéséhez szükséges berendezéseket és gépeket a szóban forgó, Türingia tartomány által nyújtott beruházási támogatásból finanszírozzák.

120 Fontos hangsúlyozni, hogy a tanácsadók – a felperes állításával ellentétben – magasnak ítélték a vállalkozási projekthez fűződő kockázatokat. Mint ahogy ugyanis az RBSH & P jelentéséből következik, a struktúra számos összetevője meghatározatlan maradt, a tanácsadók továbbá hangsúlyozták azokat az igen komoly nehézségeket, amelyekbe a projekt ütközött. Az AA által kidolgozott jelentés a maga részéről úgy vélte, hogy a vállalkozás célkitűzései igen nagyra törők, és jelentős számú olyan kockázat áll fenn, amelyek a projekt sikertelenségéhez vezethetnek. Az utóbbi jelentést készítő tanácsadók szerint az elemzések azt mutatták, hogy a számokban kifejezett célkitűzésekhez képest akár kismértékű eltérés is a mentő projekt sikertelenségét jelentheti.

121 Az Elsőfokú Bíróság e jelentésekre tekintettel úgy ítéli meg, hogy a Bizottság nem követett el nyilvánvaló mérlegelési hibát, amikor a megtámadott határozat (117) pream-

bulumbekezdésében úgy vélte, hogy a hatóságok által nyújtott támogatás meghatározó volt a felperes életképességének a szerkezetátalakítási folyamatot követő biztosítása szempontjából.

122 Mint ahogy ugyanis az RBSH & P által kidolgozott jelentésből egyértelműen következik, a vállalkozás „nem [volt] képes egyedül viselni a várható forgalomhoz képest nagyon magas finanszírozási költségeket, amelyek a szerkezetátalakítási folyamathoz (beruházási szükségletek, a helyszínekre vonatkozó újabb projektek, a termelésre szolgáló berendezések túlzott mérete stb.) kapcsolódnak". A tanácsadók ezenkívül hangsúlyozták, hogy „a szerkezetátalakítási folyamat szükségessége a múltbeli időszakból ered[t], vagyis a »mentő megoldás« nem tudna annak megfelelni", és „a szükségessé [vált] tőkejuttatás során a hatóságok által nyújtott, a tartomány által vállalt kezességek útján vagy egyéb módon biztosított támogatás szükséges feltételét képez[te] annak, hogy a [Kahla] szerkezetét a piacgazdaság követelményeihez igazítsák".

123 A felperes által hivatkozott azon körülmény, mely szerint ő olyan újonnan alapított vállalkozás, amely a Kahla I-nek csak bizonyos elemeit vette át, és a tevékenységének új irányt szabott, nem vonhatja kétségbe azt a következtetést, hogy a felperesnél szerkezetátalakítást kellett végrehajtani az életképességének biztosítása érdekében. A két jelentésből ugyanis az következik, hogy a tevékenységeknek a háztartási célra használt első osztályú porcelán, valamint a vendéglátó-ipari célra használt porcelán jövedelmezőbb ágazatai felé történő átirányítása megkövetelte többek között az új beszerzésekre, bővítésre és ésszerűsítésre irányuló előzetes beruházások megvalósítását. Márpedig maguk a tanácsadók szerkezetátalakításnak minősítették ezt a négy évig tartó alkalmazkodási folyamatot.

124 A felperes azon érvelését, amely lényegében arra irányul, hogy egyrészt a vállalkozás a támogatásokat nem számítva is jelentős összegű saját forrásokkal rendelkezett, másrészt pedig az állami forrásokat jóváhagyott támogatási programok keretében nyújtották, nem lehet elfogadni.

125 Egyrészt emlékeztetni kell arra, hogy – mint azt a Bizottság a megtámadott határozatban megállapította, anélkül hogy ezt a felperes vitatta volna – a tanácsadók által javasolt szükséges intézkedések összköltsége az RBSH & P iroda jelentése szerint

30,945 millió DEM, az AA iroda jelentése szerint pedig 27,727 millió DEM volt (a megtámadott határozat (167) preambulumbekezdése). Ebből következik, hogy a felperes életképességének biztosítása érdekében javasolt intézkedések összköltsége messze meghaladta a felperes részvényesei által nyújtott forrásokat (lásd a fenti 118. pont végét).

126 Másrészt a felperesnek nyújtott támogatásoknak a közös piaccal való állítólagos összeegyeztethetősége nem vonhatja kétségbe azt a következtetést, mely szerint a felperes életképessége a hatóságok által nyújtott támogatásoktól függött. Ezzel kapcsolatban meg kell állapítani, hogy a Bizottság a felperest érintő nehézségeket nem abból a tényből vezette le, hogy a felperes támogatásokban részesült. A Bizottság ezzel szemben úgy ítélte meg, hogy ez a körülmény csak megerősítette, hogy a felperes nehéz helyzetben volt. Ezenkívül az a tény, hogy a felperes a bankoktól állami támogatás nélkül nem tudott pénzügyi eszközöket szerezni (lásd a fenti 24. és 28. pontot), amelyet ő maga sem vitat, azt mutatja, hogy a vállalkozás helyzete miatt a pénzügyi intézmények nem voltak hajlandók piaci feltételek mellett forrásokat kihelyezni hozzá. Hasonlóképp, ami a magánbefektetőt illeti, G. R. úr hozzájárulása nem volt biztos, mivel neki jogában állt elállni a szerződéstől abban az esetben, ha a vállalkozás nem teljesíti a várható forgalmat.

127 A Türingia tartomány által nyújtott beruházási támogatás odaítélésének időpontjában alkalmazandó szabályokkal kapcsolatban meg kell állapítani, hogy nem vitatott, hogy a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló 1994-es iránymutatás – amelyet a Bizottság a jelen ügyben alkalmazott – a Bizottság által a szerkezetátalakítási támogatások tárgyában követett szokásos gyakorlatot juttatja kifejezésre, ahogyan azt a Bizottság versenypolitikáról szóló 1979-es nyolcadik jelentésének 227., 228. és 177. pontja meghatározta, valamint a Bíróság helybenhagyta (lásd a Bíróság 323/82. sz., Intermills kontra Bizottság ügyben 1984. november 14-én hozott ítéletét [EBHT 1984., 3809. o.]; a 234/84. sz., Belgium kontra Bizottság ügyben 1986. július 10-én hozott ítéletét [EBHT 1986., 2263. o.], valamint a C-301/87. sz., Franciaország kontra Bizottság ügyben 1990. február 14-én hozott ítéletét [EBHT 1990., I-307. o.]).

128 Az eddigiekre tekintettel az Elsőfokú Bíróság megállapítja, hogy a Bizottság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló 1994-es iránymutatás 2.1. pontjában foglalt meghatározás – mely szerint nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak az a vállalkozás minősül, amelyik „nem képes a saját helyreállását a saját forrásaiból, a részvényeseitől szerzett eszközökből vagy kölcsönből biztosítani" – megfelel a jelen ügy ténybeli körülményeinek.

129 A felperes által a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló 1994-es iránymutatásban említett mutatókra alapított érveléssel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság által a tendenciamutatóknak tulajdonított jelentőség nem teszi szükségképpen irrelevánssá a más típusú mutatókat (az Elsőfokú Bíróság T-171/02. sz., Regione autonoma della Sardegna kontra Bizottság ügyben 2005. június 15-én hozott ítélet [EBHT 2005., II-2123. o.] 111. pontja).

130 Így a Bizottság annak megállapítása érdekében, hogy a felperes nehéz helyzetben lévő vállalkozás volt, nyilvánvaló mérlegelési hiba elkövetése nélkül hagyatkozhatott olyan mutatókra, mint az alacsony könyv szerinti nettó érték és pénzforgalom, vagy a nagymértékű eladósodottság. Figyelembe véve ugyanis a tanácsadók által az egyes jelentéseikben javasolt szükséges intézkedések összköltségét, nem tekinthető nyilvánvalóan tévesnek az az értékelés, mely szerint a könyv szerinti nettó érték és a pénzforgalom túlságosan alacsony volt ezen intézkedések finanszírozásának, ebből következően pedig a felperes életképességének biztosításához. Hasonlóképp, a felperes nem bizonyítja, hogy a Bizottság nyilvánvaló mérlegelési hibát követett volna el azzal, hogy úgy ítélte meg, hogy a felperes az állam segítsége nélkül nem tudott volna ilyen pénzügyi terheket viselni.

131 Ami az új vállalkozás által foglalkoztatottak számát illeti, a tanácsadók jelentései a felperes vállalkozási projektjének sikeres megvalósításához képest megfelelőnek találták azt. Ugyanakkor, mint azt a Bizottság a megtámadott határozat (112) preambulumbekezdésében kiemelte, a hatóságok által nyújtott segítség a munkahelyek megőrzéséhez kötődött. Ezenkívül a két tanácsadói jelentésből kiderül, hogy a foglalkoztatottak számát szociális jellegű megfontolások befolyásolták. A RBSH & P iroda jelentése másfelől megjegyzi, hogy az egy foglalkoztatottra eső forgalom, amelyet a felperesnek az első évben el kellett érnie, alacsonyabb volt annál, amit a porcelánipar

a megelőző években elért. Az elérendő forgalom tehát átlag alatti volt. Mindez nem jellemző az olyan új vállalkozás üzletpolitikájára, amely a jövedelmezőség célkitűzését követi.

132 Végül, a tanácsadók által előrejelzett veszteségekkel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (114) preambulumbekezdésében megállapította, hogy „a vállalkozás […] állami segítség nélkül biztosan nagyobb veszteségeket szenvedett volna el, és valószínűleg a piacról is eltűnt volna”, valamint hogy ennélfogva nincs jelentősége annak a ténynek, hogy a gyorsított értékcsökkenési program alkalmazása nagyobb veszteségeket eredményezhetett volna. E feltételek mellett nem releváns a felperes azon állítása, mely szerint, ha az értékcsökkenés kapcsán az e területen irányadó általános szabályok szerint járt volna el, már az első évtől kezdve nyereséget ért volna el. Másfelől ez az állítás ellentmondásban áll azzal a megállapítással, hogy a tevékenység megkezdéséhez kapcsolódó veszteségekről van szó.

133 A fenti megfontolásokból következik, hogy a Bizottság nem követett el nyilvánvaló mérlegelési hibát, amikor megállapította, hogy a felperes nehéz helyzetben lévő vállalkozás volt.

134 Az Elsőfokú Bíróság ezért úgy ítéli meg, hogy a Bizottság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a jelen esetben nem teljesültek a KKV-k beruházásainak támogatását lehetővé tevő feltételek, a Türingia tartomány által nyújtott 2,5 millió DEM összegű támogatás pedig nem felelt meg a támogatási programot jóváhagyó határozatnak. Következésképpen a Bizottság helyesen ítélte meg úgy, hogy ezt a támogatást az EK 88. cikk (3) bekezdése értelmében vett új támogatásnak kell minősíteni.

135 Következésképpen a Türingia tartomány által nyújtott beruházási támogatás (15. intézkedés) vonatkozásában el kell utasítani valamennyi, az EK 87. cikk és az EK 88. cikk megsértésével kapcsolatos érvet.

A jogbiztonság elvének megsértéséről

136 Emlékeztetni kell arra, hogy a jogbiztonság alapvető követelménye különböző megjelenési formáiban a közösségi jogból fakadó helyzetek és jogviszonyok előreláthatóságának biztosítását célozza (a Bíróság C-63/93. sz., Duff és társai ügyben 1996. február 15-én hozott ítéletének [EBHT 1996., I-569. o.] 20. pontja és az Elsőfokú Bíróság T-73/95. sz., Oliveira kontra Bizottság ügyben 1997. március 19-én hozott ítéletének [EBHT 1997., II-381. o.] 29. pontja).

137 Az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy a jelen esetben nem sérült a jogbiztonság elve.

138 Először is nem megalapozott a felperes azon állítása, mely szerint a Bizottság a megtámadott határozatban visszaható hatállyal vezetett be többletfeltételeket azon feltételekhez képest, amelyek a Türingia tartomány által a KKV-k beruházásai javára biztosított támogatási programot jóváhagyó határozatban szerepelnek. A fenti 97–111. pontból ugyanis kiderül, hogy a Bizottság a 15. intézkedés tárgyát képező támogatás [közösségi joggal való] összeegyeztethetőségének vizsgálata során szigorúan azokra a feltételekre szorítkozott, amelyeket a Türingia tartomány támogatási programjának jóváhagyásáról szóló, 1993. november 26-i határozat megállapít.

139 Másodszor, el kell utasítani a Németországi Szövetségi Köztársaság azon érvelését, amelynek lényege, hogy a Bizottság utólag helytelenítette az illetékes nemzeti hatóság által az irányadó előzetes időtávlatból kiindulva kialakított értelmezést, melynek kapcsán a nemzeti hatóság az állami támogatásokra vonatkozó, a támogatás nyújtásának időpontjában hatályos jogszabályokat vette alapul, és ésszerűen vélte úgy, hogy a felperes olyan újonnan alapított vállalkozás, amelyre nem vonatkozott a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló 1994-es iránymutatás.

140 Ezzel kapcsolatban emlékeztetni kell arra az összefüggésre, amelynek keretében a Bizottság Türingia tartomány támogatási programját jóváhagyta. Különösen arra kell emlékeztetni, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság – egyrészt jelezve, hogy a támogatási program a működőképes vállalkozásokra irányul, másrészt pedig azáltal, hogy nem tette lehetővé a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatások odaítélését – kifejezetten mellőzte a támogatási program köréből a nehéz helyzetben lévő vállalkozásokat (lásd a fenti 109. pontot).

141 Ezért, még ha lehetséges is lenne – mint azt a Németországi Szövetségi Köztársaság állítja –, hogy a regionális támogatási programként bejelentett támogatási program címén nehéz helyzetben lévő vállalkozások javát szolgáló beruházási támogatásokat nyújtsanak, egyértelmű, hogy az ilyen vállalkozások az 1993. augusztus 26-i közlemény fényében nem lehetnek a jóváhagyott támogatási programnak megfelelően nyújtott valamely támogatás kedvezményezettjei.

142 Hasonlóképp, az a körülmény, hogy az új vállalkozások általában nem jogosultak a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokra, az 1993. augusztus 26-i közlemény után nem képezhet bizonytalansági tényezőt a támogatási program terjedelmét illetően, amely a nehéz helyzetben lévő vállalkozásokat attól függetlenül kizárja a hatálya alól, hogy újonnan alapított vállalkozásokról van-e szó.

143 Mindenesetre az egyértelműség hivatkozott hiánya – feltételezve, hogy valóban fennáll – az igen korlátozott terjedelmére tekintettel nem sértheti a jogbiztonságot.

144 Ebből következik, hogy a Bizottság nem a szóban forgó elvvel ellentétes módon járt el, amikor megállapította, hogy a felperesnek odaítélt támogatás nem felelt meg a Türingia tartomány támogatási programjában foglalt feltételeknek azon ténynél fogva, hogy a felperes ebben az időpontban nehéz helyzetben lévő vállalkozás volt.

145 Következésképpen a Türingia tartomány által nyújtott beruházási támogatás (15. intézkedés) vonatkozásában el kell utasítani valamennyi, a jogbiztonság elvének megsértésével kapcsolatos érvet.

A bizalomvédelem elvének megsértéséről

146 Emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a bizalomvédelemre való hivatkozás joga, amely a Közösség alapelveinek egyike, minden olyan magánszemélyre kiterjed, akinek a helyzete akként jellemezhető, hogy a közösségi közigazgatás pontos biztosítékok adásával jogos bizalmat keltett benne. Ilyen biztosítéknak minősül a közlés formájától függetlenül a feljogosított és megbízható forrásból származó pontos, feltétlen és egybehangzó tájékoztatás (az Elsőfokú Bíróság T-66/96. és T-221/97. sz., Mellett kontra Bíróság egyesített ügyekben 1998. július 21-én hozott ítéletének [EBHT-KSZ 1998., I-A-449. és II-1305. o.] 104. és 107. pontja). Ezzel szemben senki nem hivatkozhat ezen elv megsértésére, akinek a közigazgatás nem adott konkrét biztosítékokat (az Elsőfokú Bíróság T-290/97. sz., Mehibas Dordtselaan kontra Bizottság ügyben 2000. január 18-án hozott ítéletének [EBHT 2000., II-15. o.] 59. pontja, valamint a T-273/01. sz., Innova Privat-Akademie kontra Bizottság ügyben 2003. március 19-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-1093. o.] 26. pontja).

147 A jelen esetben a felperes a jogos bizalmának alátámasztása érdekében lényegében arra hivatkozik, hogy a támogatás létező támogatás volt.

148 Ezzel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy az Elsőfokú Bíróság megállapítása szerint nem fogadható el, hogy a Bizottság a támogatás olyan kedvezményezettjének hátrányára szabjon ki a támogatás visszatérítésére irányuló szankciót, aki tiszteletben tartotta a támogatás azon feltételeit, amelyeket a Bizottság a jóváhagyó határozatokban előírt (az Elsőfokú Bíróság T-227/99. és T-134/00. sz., Kvaerner Warnow Werft kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. február 28-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1205. o.] 92. pontja).

149 Ugyanakkor, mint az a fenti 134. pontban már megállapítást nyert, a felperesnek nyújtott beruházási támogatás nem tartja maradéktalanul tiszteletben a Türingia tartomány támogatási programjának jóváhagyásáról szóló határozatban előírt feltételeket.

150 Azzal kapcsolatban, hogy az érintett program – ahogyan azt a Hivatalos Lapban közzétették – nem tartalmaz kifejezett korlátozást, az Elsőfokú Bíróság megállapítja, hogy a korlátozás e hiánya nem kelthet jogos bizalmat a felperesben a Türingia tartomány által nyújtott beruházási támogatás szabályszerűségét illetően. A felperes ugyanis nem mentesült az alól, hogy tájékozódjék a részére megítélt támogatás nyújtásának szabályszerűsége felől. Mindenesetre, a felperes által előadott körülmény semmiképp nem tekinthető úgy, mint a Bizottság által adott esetleges pontos biztosíték arra vonatkozóan, hogy a vitatott támogatási program a nehéz helyzetben lévő vállalkozásokra is alkalmazandó volt.

151 Azzal az érvvel kapcsolatban, mely szerint az újonnan alapított vállalkozásokat az adott időszakban nem lehetett nehéz helyzetben lévő vállalkozásoknak tekinteni, meg kell állapítani, hogy ezt a körülményt nem úgy kell értelmezni, hogy az ilyen vállalkozások – mint a jelen esetben is – ne kerülhetnének nehéz helyzetbe.

152 A fentiekből következik, hogy a Türingia tartomány által nyújtott beruházási támogatás vonatkozásában valamennyi, a bizalomvédelem elvének megsértésére alapított érvet mint megalapozatlant el kell utasítani.

2. *A környezetvédelmi beruházásokhoz kapcsolódó foglalkoztatásösztönző támogatásokról (26. intézkedés)*

a) A felek érvei

Az EK 87. cikk és az EK 88. cikk megsértéséről

153 A felperes először is vitatja a Bizottság értékelését, mely szerint a felperes által végrehajtott intézkedések nem állnak összhangban az AFG 249h. §-a szerinti programmal.

154 A felperes azt állítja, hogy az AFG 249h. §-ának egyértelmű szövege értelmében nem csupán a THA-hoz tartozó vállalkozások, hanem a magánvállalkozások is végrehajthatták ezeket az intézkedéseket. Ezt megerősítik olyan rendelkezések, amelyekről a Bizottság is tudomással bírt, így az AFG alkalmazására vonatkozó 1993. január 27-i körlevél és az AFG 92. §-a (2) bekezdésének harmadik albekezdése. A felperes szerint a támogatási program hatályának kizárólag a THA vállalkozásaira történő korlátozása nem vezethető le sem a Bizottság jóváhagyó határozatából, sem a Hivatalos Lapban

közzétett jelentésből, sem pedig a Németországi Szövetségi Köztársaság 1994. július 29-i közleményéből, amely közleményben foglalt magyarázatok semmiképp nem módosíthatják a támogatási program alapjául szolgáló szöveg egyértelmű alkalmazási körét. Ehhez vagy a Németországi Szövetségi Köztársaság által elfogadott kifejezett módosítás, vagy pedig a hivatalos vizsgálati eljárás megindítása lett volna szükséges.

155 A válasz szakaszában a felperes szakértői véleményt csatolt azon álláspontjának alátámasztása érdekében, hogy neki joga volt az AFG 249h. §-a szerinti intézkedéseket végrehajtani, amit annak érdekében tett, hogy olyan munkavállalókat foglalkoztathasson, akiknek korábban nem volt állásuk, ennélfogva pedig mindez közérdekből történt. A felperes indítványozta, hogy ezzel kapcsolatban hallgassák ki azt a személyt, aki a perbeli időszakban az Arbeitsamt Jena (Jenai Munkaügyi Hivatal, Németország) vezetője volt.

156 A felperes másodszor arra hivatkozik, hogy azok az intézkedések, amelyeket az AFG 249h. §-a alapján végrehajtott, nem képeznek állami támogatást.

157 Mindenekelőtt azt állítja, hogy valamely nemzeti intézkedés nem képezhet állami támogatást azon ténynél fogva, hogy azt magánvállalkozás, nem pedig állami tulajdonban lévő vállalkozás hajtotta végre. A felperes szerint a THA vállalkozásai is végrehajtottak az AFG 249. §-a szerinti intézkedéseket a saját telephelyeiken.

158 A felperes ezt követően vitatja, hogy az intézkedések végrehajtása folytán ő előnyben részesült volna, ezzel kapcsolatban pedig indítványozza G. R. úr kihallgatását. A felperes szerint az említett intézkedések folytán csak azokat a költségeket térítették neki vissza, amelyek a kizárólag ezen intézkedések végrehajtása keretében foglalkoztatott munkavállalók részére kifizetett munkabérnek vagy a felhasznált eszközöknek felelnek meg. Álláspontja szerint az intézkedéseket a munkanélküliek megsegítése érdekében hajtották végre, és az AFG 249h. §-a szerinti előírás hiányában erre nem került volna sor. Közvetett előny sem volt kimutatható. A törmelékeltakarítási munkáknak csak egy része volt szükséges a beruházások előkészítéséhez, másfelől pedig e munkák

elvégzésének a költsége jelentősen alatta maradt a felperes saját erőből történő hozzájárulásának (613 031,01 DEM), vagyis már kiegyenlítődött minden esetleges előny. Azokat a törmelékeltakarítási munkákat, amelyek nem voltak szükségesek, a felperes vagy egyáltalán nem végezte el, vagy pedig hosszabb idő alatt, többletköltség nélkül végezte el. A felperes ezenkívül vitatja, hogy e munkákat a Kahla I már elvégezte volna. A felperes szerint ő maga indítványozta a Bizottságnak, hogy látogasson el a területre, vagy azt bármilyen más módon szakértővel vizsgáltassa meg annak megállapítása érdekében, hogy a felperes valóban előnyben részesült-e. Márpedig a Bizottság képviseletében eljáró személyek azt állították, hogy minden, ehhez szükséges információ rendelkezésükre áll. A felperes szerint az általa csatolt szakértői vélemény ellentmond a Bizottság által megfogalmazott felületes és indokolást nem tartalmazó állításoknak.

159 A felperes hozzáteszi, hogy az AFG 242s. §-a értelmében ugyanezt a programot kellett alkalmazni a régi tartományok (Länder) vállalkozásaira is, ennek következtében pedig az AFG 249h. és 242s. §-ának együttesen értelmezett rendelkezései általános intézkedést képeznek.

160 A felperes végül azt állítja, hogy arra a tényre, hogy a Bizottság 1997-ben állami támogatásként hagyta jóvá a módosított AFG 249h. §-át, nem lehet olyan bizonyítékként hivatkozni, amely az AFG 249h. §-a alapján meghozott minden egyes intézkedés esetében az állami támogatási elemek fennállását támasztja alá.

161 A Bizottság ezzel szemben azt állítja, hogy az intézkedések nem tartoznak az AFG 249h. §-ának hatálya alá, mivel a felperes nem volt az azon intézkedésre jogosultak egyike, akiket a német kormány 1994. július 29-i közleménye érint, amely közlemény többek között kimondta, hogy az intézkedéseket minden egyéni érdektől el kell választani. A Bizottság megjegyzi, hogy a felperes a szóban forgó intézkedéseket a saját területének megtisztítása érdekében hajtotta végre, és ezek az intézkedések a felperes javát szolgáló állami támogatásoknak minősülnek.

A jogbiztonság elvének megsértéséről

162 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság a jóváhagyott program kapcsán utólag írt elő újabb, a felperes számára előnytelen feltételeket, ezáltal pedig visszaható hatállyal, hátrányosan módosította a felperes jogi helyzetét, megsértve ezzel a jogbiztonság elvét. Tekintettel arra, hogy a jóváhagyott programok keretében nyújtott támogatások nem igényelnek külön jóváhagyást, az esetleges korlátozásoknak vagy magában a programban, vagy pedig az azt jóváhagyó határozatban kell megjelenniük.

163 A Bizottság a felperes által előterjesztett valamennyi érvet vitatja.

A bizalomvédelem elvének megsértéséről

164 A felperes szerint, miután a Bizottság megállapította, hogy az AFG 249h. §-a nem tartalmaz támogatási elemeket, a gondos gazdasági szereplő az e rendelkezés alapján meghozott intézkedések végrehajtása során bízhatott abban, hogy maguk az intézkedések sem tartalmaznak olyan támogatási elemeket, amelyek a Bizottság egyedi jóváhagyását igénylik.

165 A felperes azt állítja, hogy az AFG 249h. §-ában és végrehajtási rendelkezéseiben előírt valamennyi feltételt tiszteletben tartották, és indítványozza, hogy ha ezzel kapcsolatban kétségek merülnének fel, rendeljenek ki szakértőt. A felperes szerint a Bizottság maga keletkeztetett jogos bizalmat, mivel a jóváhagyó levelében, vagy pedig a Hivatalos Lapban történő közzététel során kifejezetten meg kellett volna említenie, hogy ez a rendelkezés a THA vállalkozásaira korlátozódik. Azzal a ténnyel kapcsolatban, hogy

a felperes a szövetségi államon kívül Türingia tartománytól is támogatásban részesült, a felperes azt állítja, hogy mivel a szövetségi állam által meghozott intézkedések nem tartalmaztak támogatási elemeket, az ésszerűen gondolkodó ipari termelő abból az elvből indulhatott ki, hogy a Türingia tartomány által nyújtott forrásokkal kapcsolatban ugyanez a helyzet áll fenn.

166 A Bizottság a felperes által előterjesztett valamennyi érvet vitatja.

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

Az EK 87. cikk és az EK 88. cikk megsértéséről

– Az AFG 249h. §-a szerinti programmal való összhangról

167 Azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy a felperes részére megítélt foglalkoztatás-ösztönző támogatások az AFG 249h. §-a alapján meghozott végrehajtási intézkedéseket képeznek-e, elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy a német jogalkotó e rendelkezés elfogadásával – amely 1993. január 1-jén lépett hatályba – a munkahelyteremtésre vonatkozó olyan új szabályozást alakított ki, amely a korábbi NDK területére korlátozódott.

168 Az AFG 249h. §-ának (1) bekezdése értelmében „a [Szövetségi Munkaügyi Hivatal] a munkáltatóknak nyújtott támogatások útján elősegítheti a munkanélküliek olyan feladatok ellátása érdekében történő foglalkoztatását, amelyek végrehajtása […] a környezet, a szociális ellátások és a fiatalok támogatása minőségének javítására irányul”.

169 Az AFG 249h. §-ának (3) bekezdése szerint „a környezet rendbetételére vagy a környezet, a szociális ellátások és a fiatalok támogatása minőségének javítására irányuló feladatok ellátását a jelen rendelkezések alapján olyan támogatások útján lehet elősegíteni, amelyek a munkaközvetítő által a munkáltatókhoz kihelyezett munkavállalók bérköltségeihez járulnak hozzá, amennyiben e feladatokat az rendbetétel vagy a minőségjavítás szükségessége miatt gyorsan el kell végezni, és a jelen rendelkezésben előírt ösztönző intézkedések nélkül nem végezhetők el […]. A környezet rendbetétele vagy a környezet javítása területén általában véve csak azok a feladatok ösztönözhetők, amelyeknek a végrehajtásával gazdasági tevékenységgel foglalkozó vállalkozást bíztak meg; ez különösen így van a közjogi jogi személyek feladatai esetében. Kivételesen azok a feladatok is ösztönözhetők, amelyeket maga a szolgáltató lát el, amennyiben azokat másként nem látnák el”.

170 A Bizottságot több információkérést követően többek között a Németországi Szövetségi Köztársaság 1992. december 2-i közleményében tájékoztatták e szabályozás alkotóelemeiről.

171 A Németországi Szövetségi Köztársaság 1993. május 11-i közleményében a Szövetségi Munkaügyi Hivatal igazgatótanácsának „a környezet, a szociális ellátások, valamint a fiatalok és a gyermekek szociális támogatása minőségének javítására irányuló intézkedések útján történő foglalkoztatásösztönzésről” szóló, 1993. január 27-i körlevelét is megküldte a Bizottságnak, amely példálózó felsorolást tartalmaz azokról az intézkedésekről, amelyek az AFG 249h. §-a szerinti támogatásokban részesülhetnek.

172 Ezenkívül a Németországi Szövetségi Köztársaság 1993. október 4-i és 1994. július 29-i közleményeiben kiegészítő információkat közölt az AFG 249h. §-a szerinti programról.

173 A Bizottság a fenti információkra tekintettel határozott úgy az 1995. január 13-i levelében, hogy nem emel kifogást az említett intézkedések végrehajtása ellen, „mivel ezek az intézkedések nem tartoznak az EK [87.] cikk (1) bekezdésének hatálya alá”.

174 A felperes lényegében azt állítja, hogy az AFG 249h. §-ának rendelkezései alapján foglalkoztatás-ösztönző intézkedéseket hajtott végre, ennek keretében pedig munkanélkülieket alkalmazott a környezet helyreállítására irányuló olyan munkák elvégzése érdekében, mint a régi konglomerátum, a VEB Vereinigte Porzellanwerke Kahla tevékenységéből származó ócskavas és törmelék eltávolítása.

175 Márpedig a Bizottság a megtámadott határozatban a Németországi Szövetségi Köztársaság 1994. július 29-i közleményére tekintettel úgy ítélte meg, hogy a magánvállalkozások nem jogosultak az AFG 249h. §-ában szabályozott intézkedésekre, az olyan intézkedések pedig, amelyeket valamely vállalkozás érdekében hoztak meg, nem részesülhetnek az e rendelkezésben előírt támogatás kedvezményében (a megtámadott határozat (134) preambulumbekezdése).

176 Ezzel kapcsolatban eleve el kell utasítani a felperes azon érvét, amelynek lényege, hogy a Bizottság nem alapíthatta az álláspontját a német kormány 1994. július 29-i közleményére. A fent hivatkozott körülményekből ugyanis kiderül, hogy az e közleményben – amelyet a jóváhagyó határozat kifejezetten említ – foglalt kiegészítő információkat és pontosításokat figyelembe vette a Bizottság, amely relevánsnak ítélte azokat annak megállapítása szempontjából, hogy a vizsgált intézkedések nem képeznek az EK 87. cikk értelmében vett támogatásokat. E kiegészítő információk és pontosítások tehát a jóváhagyott támogatási program pontos terjedelmének vizsgálata szempontjából relevánsnak bizonyulnak. Vagyis a Bizottság – a felperes állításával ellentétben – nem volt köteles a hivatalos vizsgálati eljárást azért megindítani, hogy ennek keretében megkövetelje a bejelentett program módosítását. Mivel ugyanis a Németországi Szövetségi Köztársaság olyan pontosításokkal szolgált, amelyek lehetővé tették a Bizottság számára, hogy az első vizsgálat során megbizonyosodjék arról, hogy a vizsgált intézkedések nem képeznek az EK 87. cikk értelmében vett támogatásokat, a hivatalos vizsgálati eljárás megindítása felesleges, sőt tárgytalan volt.

177 Az 1994. július 29-i közleményre tekintettel tehát meg kell vizsgálni, hogy a felperes által végrehajtott feladatok részesülhettek-e az AFG 249. §-ában előírt támogatás kedvezményében.

178 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság az 1994. július 29-i közleményében jelezte, hogy „az AFG 249. §-a alapján az ökológiai rendbetétel és a környezet minőségének javítása területén elfogadott intézkedések kezdeményező szervezeteit a közjogi jogi személyek, különösen a területi önkormányzatok (többek között helyhatóságok, kerületek, települések stb.), valamint a [THA] üzemeltetési egységei és más létesítmények, például az újjáépítéssel foglalkozó társaságok vagy a munka és foglalkoztatás elősegítésére irányuló tevékenységet folytató társaságok alkotják. Az a vállalkozás, amelynek az adott szerződést odaítélik, nem minősül az intézkedés kezdeményező szervezetének. Az egyéni érdekeket szolgáló intézkedések – vagyis azok az intézkedések, amelyek az adott intézkedés kezdeményező szervezetének biztosított előnyt képeznek – az AFG értelmében nem támogathatók”.

179 Ezenkívül az 1994. július 29-i közleményből kiderül, hogy a „kezdeményező szervezeteknek” egy kivitelező vállalkozást kellett megbízniuk a munkák elvégzésével, mint azt a Németországi Szövetségi Köztársaság korábban már kifejtette többek között az 1993. október 4-i közleményében, amelyet a Bizottság jóváhagyó határozata is említ. A Németországi Szövetségi Köztársaság ez utóbbi közleményben úgy nyilatkozott, hogy „[a]z AFG 249h. §-a (3) bekezdésének harmadik mondata értelmében a környezet helyreállítása és minőségének javítása (a szennyezett területek helyreállítása) területén főszabály szerint csak azok a munkák [voltak] támogathatók, amelyeknek az elvégzésével ipari vagy kereskedelmi jellegű szövetségi vállalkozást (Wirtschaftsunternehmen) bíz[tak] meg, általában véve pedig ezek a munkák a felelős szervezet (például valamely tartomány, települések, vagy a THA-hoz tartozó vállalkozások) által közzétett ajánlati felhívás tárgyát képezték”.

180 A fentiekből közvetlenül következik, hogy a magánvállalkozások „kezdeményező szervezetekként” nem lehettek az AFG 249h. §-a alapján a környezet területén elfogadott intézkedések jogosultjai. Ez a rendelkezés ugyanis csak közvetett módon érinti a magánvállalkozásokat, amennyiben a „kezdeményező szervezetek” a munkák elvégzésével valamely ipari vagy kereskedelmi vállalkozást voltak kötelesek megbízni.

181 Másodszor emlékeztetni kell arra, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság az 1994. július 29-i közleményben kifejtette mindenekelőtt, hogy ezek az „intézkedések nem egyéni érdekeket szolgálnak, vagyis azokat kiegészítő jelleggel, közérdekből fogadták el. […] Ez azt jelenti, hogy a valamely vállalkozás érdekében elfogadott intézkedések nem támogathatók". Ezt követően kifejtette, hogy „a felsorolásban feltüntetett példák olyan területekre tartoznak, amelyek a lakosságot érintő kockázatok közvetlen kezeléséhez (például az ipari parkok rendbetétele) és/vagy a lakosság életminőségének javításához (bontási munkák, a környezetszennyező építkezések visszamaradt anyagainak olyan újrahasznosító létesítményeknek köszönhető eltávolítása, amelyek ebből a célból a rendbetételi intézkedésekhez tartoznak […]) kapcsolódnak. Ezek az intézkedések az ipari területek kezelése és előkészítése távlatában szükségesek, a közvetlen kockázatok mérséklése vagy kiküszöbölése céljából. Az intézkedések időben megelőzik az ipari területek tényleges bevonását, ezen intézkedések nélkül pedig a környezeti kockázatok miatt nem került volna sor e fejlesztésre".

182 A program keretében támogatható intézkedéseknek tehát azok a közhasznú munkák minősültek, amelyeket nem végeztek volna el, ha az AFG 249h. §-a szerinti támogatási intézkedések nem léteztek volna.

183 A felperes semmilyen érvet nem terjeszt elő, amelynek alapján megállapítható lenne, hogy a foglalkoztatásösztönző támogatásokat milyen jogcímen ítélték oda neki, hanem lényegében azon állításra szorítkozik, hogy az említett intézkedések folytán csak az AFG 249h. §-a értelmében támogatható munkák keretében foglalkoztatott munkavállalók részére folyósított munkabérek költségeit térítették neki vissza.

184 Az Elsőfokú Bíróság ugyanakkor megállapítja, hogy a felperes nem tartozik az AFG 249h. §-a alapján meghozott intézkedések „kezdeményező szervezeteinek" körébe, ennélfogva pedig a vitatott támogatások ezen a jogcímen nem illethették meg őt. A felperes ugyanis magánvállalkozásként csak annyiban részesülhetett az AFG 249h. §-a szerinti támogatásban, amennyiben valamely kezdeményező szervezet által rábízott közhasznú munkákat végzett el.

185 Nincs tehát jelentősége azon kérdés vizsgálatának, hogy a felperes vajon azért hajtotta-e végre a vitatott intézkedéseket, hogy – mint azt ő állítja – olyan munkavállalókat foglalkoztasson, akiknek korábban nem volt állásuk. Az AFG 249h. §-ában megfogalmazott szociális jellegű célkitűzésen kívül ugyanis e rendelkezés további követelményként azt is előírta, hogy azok a munkák, amelyeknek elvégzése céljából munkanélkülieket alkalmaznak, közhasznú feladatokat képezzenek.

186 Ráadásul a felperes által a saját területein elvégzett munkákat nem lehet úgy tekinteni, hogy azok a lakosságot érintő kockázatok közvetlen kezeléséhez és/vagy a lakosság életminőségének javításához kapcsolódnának, vagyis az AFG 249h. §-a értelmében vett közérdekű intézkedéseket képeznének. Az a körülmény, hogy az 1993. január 27-i körlevél az AFG 249h. §-a szerinti támogatásra jogosult intézkedésként említette az ócskavas és törmelék eltávolítását az ipari, kereskedelmi és kézműipari területekről, nem cáfolhatja azt a következtetést, mely szerint a felperes által elvégzett munkák nem voltak közhasznúak. Az AFG 249h. §-a szerinti támogatásra jogosult intézkedéseknek az 1993. január 27-i körlevélben szereplő, példálózó felsorolásából ugyanis kiderül, hogy a környezet kapcsán a vállalkozás szintjén meghozott olyan intézkedések, mint az épületek és egyéb felépítmények ökológiai rendbetétele, az akadálymentesítés, a létesítmények szétszerelése vagy a felépítmények, alapzatok és épületek lebontása az elhagyott területek helyreállításához kapcsolódtak.

187 Végül a felperes által a válasz szakaszában csatolt szakértői véleménnyel kapcsolatban meg kell állapítani, hogy mivel ezeket az információkat nem terjesztették elő, és így nem lehetett őket figyelembe venni a megtámadott határozat kidolgozásakor, nem lehet rájuk hivatkozni a határozat jogszerűségét vitatva (lásd a fent hivatkozott Belgium kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 11. és 16. pontját).

188 Ezért meg kell állapítani, hogy a Bizottság helyesen ítélte meg úgy, hogy a vitatott támogatások nem álltak összhangban az AFG 249h. §-a szerinti programmal.

– A foglalkoztatásösztönző támogatások állami támogatásnak minősítéséről

189 Emlékeztetni kell arra, hogy az EK 87. cikk célja annak megakadályozása, hogy a tagállamok közötti kereskedelmet hátrányosan érintsék a hatóságok által jóváhagyott azon kedvezmények, amelyek egyes vállalkozások vagy termékek támogatása révén különböző formában torzítják a versenyt, vagy azzal fenyegetnek (a Bíróság 173/73. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 1974. július 2-án hozott ítéletének [EBHT 1974., 709. o.] 26. pontja).

190 Ezért a szóban forgó foglalkoztatásösztönző támogatásokat azon feltételek alapján kell megvizsgálni, amelyektől az EK 87. cikk (1) bekezdése függővé teszi a nemzeti intézkedés állami támogatásnak minősítését, nevezetesen a támogatás állam általi vagy állami forrásból történő finanszírozása, a valamely vállalkozásnak nyújtott előny, az intézkedés szelektivitása, valamint a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatása és az ebből eredő versenytorzítás.

191 Elöljáróban eleve el kell utasítani azt az érvelést, mely szerint az AFG 249h. §-a nem tartozik az EK 87. cikk (1) bekezdésének hatálya alá. Mint ugyanis a fenti 167–188. pontból következik, a felperesnek nyújtott támogatások nem állnak összhangban az AFG 249h. §-ával, vagyis az egyetlen intézkedéssel, amelyről a Bizottság úgy ítélte meg, hogy nem képez állami támogatást.

192 Nem vitatott, hogy a jelen esetben teljesül először is az a követelmény, mely szerint a támogatást állami forrásból kell nyújtani, és az államnak tulajdonítható kell, hogy legyen, mivel a felperes 1,549 millió DEM-ben részesült a Szövetségi Munkaügyi Hivataltól és Türingia tartománytól, vagyis az állami hatóságoktól.

193 Ami másodszor a bizonyos vállalkozások javára nyújtott előny fennállását illeti, emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az állami támogatás

fogalma a szubvencióénál általánosabb, mivel nem csupán a pozitív juttatásokat foglalja magában, mint amilyenek maguk a szubvenciók, hanem azon beavatkozásokat is, amelyek – különböző formákban – enyhítik a vállalkozás költségvetésére rendszerint nehezedő terheket, és amelyek így – anélkül, hogy a szó szoros értelmében vett szubvenciók lennének – ugyanilyen természetűek és azonos hatásúak (lásd a Bíróság C-387/92. sz. Banco Exterior de España ügyben 1994. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 1994., I-877. o.] 13. pontját és a C-200/97. sz. Ecotrade-ügyben 1998. december 1-jén hozott ítéletének [EBHT 1998., I-7907. o.] 34. pontját).

194 Ebből következik, hogy a hatóságok azzal a céllal történő beavatkozása, hogy a vállalkozást e teher alól mentesítsék, az EK 87. cikk (1) bekezdése szerinti gazdasági előnynek bizonyul (lásd ilyen értelemben a Bíróság C-126/01. sz. GEMO-ügyben 2003. november 20-án hozott ítéletének [EBHT 2003., I-13769. o.] 33. pontját). A jelen ügyben ez az eset áll fenn a törmelék és az ócskavas eltávolításával összefüggésben felmerült pénzügyi teherrel kapcsolatban, amelyet a vállalkozás gazdasági tevékenységével együtt járó költségnek kell tekinteni.

195 Ezenkívül hangsúlyozni kell, hogy – mint azt a Németországi Szövetségi Köztársaság az 1994. július 29-i közleményében kifejtette – „az AFG 249h. §-ának hatálya alá tartozó intézkedésekre vonatkozó ajánlati felhívás megtételére a hatályos jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően kerül sor. […] A szerződést annak kell odaítélni, aki a legjobb ajánlatot teszi. Az intézkedést kezdeményező szervezetnek meg kell indokolnia, hogy a finanszírozás egésze hogyan történik. Az AFG 249h. §-a alapján járó, [a Szövetségi Munkaügyi Hivatal által megítélt] támogatásokat a kezdeményező szervezetnek kell átadni azzal, hogy ez utóbbi szervezet feladatát képezi a foglalkoztatott munkavállalók bérköltségéhez nyújtott támogatásnak a kivitelező vállalkozás részére történő átutalása […] Nem áll tehát fenn olyan előny, amelyet a rendbetétellel megbízott vállalkozás számára nyújtanak”.

196 Márpedig a jelen esetben a felperes nem olyan közhasznú munkákat végzett el, amelyeket valamely kezdeményező szervezet bízott rá ajánlati felhívás keretében, hanem ellenkezőleg, az olyan munkákhoz kapcsolódó terhek (bérköltségek) egy része alól mentesítették őt, amelyeket a saját érdekében végzett el. Az a körülmény, hogy a felperes az intézkedéseket olyan munkavállalók foglalkoztatása érdekében hajtotta végre, akiknek korábban nem volt állásuk, az általa elvégzett munkákat nem teszi közhasznú jellegűvé.

197 Ráadásul – függetlenül attól a kérdéstől, hogy a felperes által végrehajtott intézkedéseket vajon az AFG 249h. §-a alapján elfogadott intézkedésekkel azonosaknak lehet-e tekinteni – hangsúlyozni kell, hogy az állami beavatkozás szociális természete nem elegendő ahhoz, hogy a beavatkozás eleve mentesüljön az EK 87. cikk szerinti támogatásként történő minősítés alól (a Bíróság C-310/99. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 2002. március 7-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-2289. o.] 50. pontja).

198 Az a tény, hogy a felperes hozzájárult a törmeléknek és az ócskavasnak a területéről történő eltávolítására irányuló munkák finanszírozásához, a jelen esetben nem releváns. Változatlan ugyanis, hogy – mint azt a Bizottság is kiemeli – a felperes nem viselte ténylegesen a költségeknek azt a részét, amely az általa kapott támogatás összegének felel meg, függetlenül attól a ténytől, hogy – mint azt állítja – e munkák egy részét ő maga finanszírozta.

199 Harmadszor, a szelektivitással kapcsolatban el kell utasítani a felperes azon érvelését, mely szerint ugyanezt a programot kellett alkalmazni a régi tartományok (Länder) vállalkozásaira is. A felperes ezzel az érvvel valójában az AFG 249h. §-ának általános hatályát próbálja bizonyítani. Márpedig a jelen esetben az a kérdés, hogy a felperes részére bármilyen támogatási programon kívül nyújtott támogatások szelektív jellegűek-e. E feltételek mellett elegendő megállapítani, hogy – mint azt a Bizottság állítja – a felperes olyan könnyítésben részesült, amelyben más vállalkozások nem részesülhettek.

200 Negyedszer, azzal a követelménnyel kapcsolatban, mely szerint a támogatási programnak hátrányosan kell érintenie a tagállamok közötti kereskedelmet, és torzítania kell a versenyt, vagy azzal kell fenyegetnie, a megtámadott határozat (91) preambulumbekezdéséből következik, hogy a Bizottság megítélése szerint – amelyet a felperes nem vitatott – a porcelán európai piacán erőteljes a verseny, és kapacitásfeleslegek vannak, ennek következtében pedig az olyan pénzügyi előnyök, amelyek valamely vállalkozást a versenytársaival szemben előnyben részesítenek, torzítják a versenyt, és hátrányosan érintik a tagállamok közötti kereskedelmet.

201 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a felperes részére nyújtott foglalkoztatásösztönző támogatások az EK 87. értelmében vett állami támogatásnak minősülnek.

202 A fenti megfontolásokra tekintettel helytálló, hogy e támogatásokat az EK 88. cikk (3) bekezdése értelmében vett új támogatásnak kellett minősíteni.

203 A fentiekből következik, hogy a 26. intézkedés tárgyát képező foglalkoztatásösztönző támogatások vonatkozásában valamennyi, az EK 87. cikk és az EK 88. cikk megsértésére alapított érvet mint megalapozatlant el kell utasítani.

A jogbiztonság elvének megsértéséről

204 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban visszaható hatállyal vezetett be többletfeltételeket azon feltételekhez képest, amelyek az AFG 249h. §-ára vonatkozó jóváhagyó határozatban szerepelnek.

205 Márpedig a fenti 167–188. pontból következik, hogy ez az állítás nem megalapozott. A Bizottság ugyanis a 26. intézkedés tárgyát képező foglalkoztatásösztönző támogatások [közösségi joggal való] összeegyeztethetőségének vizsgálata során szigorúan azokra a feltételekre szorítkozott, amelyeket az AFG 249h. §-ának jóváhagyásáról szóló, 1995. január 13-i határozat megállapít. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban kifejezetten említette a Németországi Szövetségi Köztársaság azon közleményeit, amelyek az AFG 249h. §-ának alkalmazási körét pontosítják, így többek között az 1994. július 29-i közleményt, amelyet a Bizottság a megtámadott határozatban helyesen értelmezett és a szóban forgó támogatásokra helyesen alkalmazott.

206 Ebből következik, hogy a 26. intézkedés tárgyát képező foglalkoztatásösztönző támogatások vonatkozásában a jogbiztonság elvének megsértésére alapított érvelést el kell utasítani.

A bizalomvédelem elvének megsértéséről

207 A felperes lényegében azt állítja, hogy a 26. intézkedés szerinti támogatások az AFG 249h. §-ának hatálya alá tartoznak. Márpedig, mint az a fenti 167–188. pontban megállapítást nyert, a 26. intézkedés tárgyát képező foglalkoztatásösztönző támogatások nem állnak összhangban az AFG 249h. §-ára vonatkozó jóváhagyó határozatban előírt feltételekkel.

208 A 249h. §-ban és a Hivatalos Lapban közzétett jelentésben foglalt kifejezett korlátozás állítólagos hiányával kapcsolatban az Elsőfokú Bíróság a fenti 146. pontban kifejtett elvekre tekintettel megállapítja, hogy az nem kelthet jogos bizalmat a felperesben a 26. intézkedés szerinti támogatások nyújtásának szabályszerűségét illetően. E körülmény ugyanis semmiképp nem tekinthető úgy, mint a Bizottság által adott esetleges pontos biztosíték arra vonatkozóan, hogy a magánvállalkozások is részesülhettek az AFG 249h. §-a szerinti támogatásokban.

209 Ebből következik, hogy a 26. intézkedés tárgyát képező foglalkoztatásösztönző támogatások vonatkozásában a bizalomvédelem elvének megsértésére alapított érvelést el kell utasítani.

B – *A nyilvánvaló ténybeli és jogi hibákon alapuló negyedik jogalapról*

1. *A tényállás téves megállapításáról*

a) A felek érvei

210 A felperes azt állítja, hogy a megtámadott határozat olyan ténybeli hibákban szenved, amelyek befolyásolták azt a mérlegelést, mely szerint a TIB nem úgy járt el, mint

valamely piacgazdasági befektető, valamint azt a mérlegelést, mely szerint G. R. úrnak a szerkezetátalakítás költségeihez való személyes hozzájárulása nem volt jelentős.

211 A felperes először is vitatja a Bizottság azon állítását, mely szerint a TIB-nek a vállalkozásban történő kötelezettségvállalásával szemben nem volt kikötve ellenszolgáltatás (11. és 12. intézkedés), és úgy véli, hogy ez ellentétben áll azokkal a megállapításokkal, amelyeket maga a Bizottság tett a megtámadott határozatban. Ami pontosabban a felperes tőkéjében történő 49%-os részesedésszerzést illeti (11. intézkedés), a felperes azt állítja, hogy az 1994. március 23-i szerződés („Gesellschaftsvertrag") értelmében G. R. úrnak jogában állt, hogy a kifizetés napjától számítva 6%-os éves kamat megfizetése ellenében visszavásárolja a TIB részesedését, és éppen ez történt 1999 végén. A TIB által nyújtott tulajdonosi kölcsön (12. intézkedés) kapcsán a felperes azt állítja, hogy annak kamata évente 12% volt, amelyet az éves nyereség felében korlátoztak, e kamatot pedig a felperes a kölcsön 1999 végén történő visszafizetéséig fizette.

212 A felperes másodszor arra hivatkozik, hogy a megtámadott határozat ténybeli hibában szenved a G. R. úr által a vállalkozás rendelkezésére bocsátott forrásokat illetően. A felperes úgy véli, hogy pontatlan az az állítás, mely szerint a G. R. úr által a felperes tőkéjében történő részesedésszerzés finanszírozása céljából felvett 0,2 millió DEM összegű kölcsönt (16. intézkedés) állami kezességvállalás biztosította. Ilyen kezességvállalás soha nem létezett, mivel G. R. úr és házastársa személyesen és egyetemlegesen voltak felelősek e kölcsön visszafizetéséért. Másfelől G. R. úr finanszírozta azokat a kamatokat és tőkeérték-csökkenést, amelyek ehhez a kölcsönhöz, valamint ahhoz az 1,8 millió DEM összegű kölcsönhöz kapcsolódtak, amelyet a vállalkozásban történő részesedésszerzésének finanszírozása érdekében szintén felvett, ennek pedig az egyszerű kezességvállalásnál nagyobb értéket kell képviselnie. A felperes a válaszában megjegyzi, hogy a Bizottság elismerte, hogy a kölcsönre nem vonatkozott a felperes javára vállalt 90%-os kezesség, ugyanakkor azt a tényt nem ismerte el a Bizottság, hogy a szövetségi állam ezt a kezességet azzal a bankkal szemben vállalta, amely az egész támogatási programot finanszírozta.

213 A Bizottság a felperes által előterjesztett érvelést teljes egészében vitatja.

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

214 Először is, a TIB által a felperes rendelkezésére bocsátott forrásokkal (11. és 12. intézkedés) kapcsolatban mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (97) preambulumbekezdésében azt állította, hogy „a jelentések […] nem irányoz[tak] elő semmiféle esetleges ellenszolgáltatást a hatóságok részvétele ellenében, ahogyan annak bármely piacgazdasági befektető esetében történnie kellene".

215 Jóllehet igaz, hogy ez a megfogalmazás megtévesztőnek bizonyulhat, amennyiben azt sejteti, hogy a TIB kötelezettségvállalását (11. és 12. intézkedés) illetően semmilyen ellenszolgáltatást nem kötöttek ki, meg kell állapítani, hogy ez a szövegrész általánosságban utal az összes állami pénzügyi intézmény által a felperesnek megítélt pénzügyi támogatásra, miközben a TIB által a felperes rendelkezésére bocsátott források a megtámadott határozat (98) és azt követő preambulumbekezdéseiben külön vizsgálat tárgyát képezik (lásd a fenti 20. és 21. pontot).

216 Ami különösen a felperes tőkéjében történő 49%-os részesedésszerzésért (11. intézkedés) járó ellenszolgáltatást illeti, a Bizottság a megtámadott határozat (98) preambulumbekezdésében megállapította, hogy az a körülmény, hogy a TIB öt évvel később magasabb áron ruházta át a részesedését G. R. úrra és fiára, mint amennyit ő maga 1994-ben fizetett érte, semmit nem változtat azon a tényen, hogy a TIB nem úgy járt el, mint valamely magánbefektető. A Bizottság ezenkívül kiemelte, hogy a kockázatok magasak voltak, továbbá a jövőbeli bevételekről sem készült elemzés, a TIB által ténylegesen elért nyereség pedig igen csekély volt.

217 A Bizottság a fentiekből következően úgy ítélte meg, hogy a TIB részesedésének G. R. úr általi visszavásárlása a magánbefektetői szempontot figyelembe véve nem képezett megfelelő ellenszolgáltatást. Ebből következik, hogy nem megalapozott a felperes azon

érve, mely szerint a Bizottság a megtámadott határozatban azt állapította meg, hogy a TIB-nek a vállalkozásban történő részesedésszerzésével szemben egyáltalán nem kötöttek ki ellenszolgáltatást.

218 A TIB által a felperesnek nyújtott tulajdonosi kölcsönért (12. intézkedés) járó ellenszolgáltatással kapcsolatban a Bizottság a megtámadott határozat (102) preambulumbekezdésében a következő megállapításokat tette:

„[M]egállapítható, hogy a kamatlábat 12%-ban rögzítették, a kamatok összegét azonban az üzleti év nyereségének 50%-ában korlátozták. A jelentések már akkor hangsúlyozták, hogy a [felperes] legalábbis az első két üzleti évben semmiféle nyereséget nem fog tudni kigazdálkodni, és ez valóban így történt. Nem egyeztek meg megemelt kamatlábról annak érdekében, hogy ellensúlyozzák azokat az éveket, amelyek során a kamatfizetés valószínűtlen volt. Meg kell állapítani, hogy a TIB tudatosan olyan tulajdonosi kölcsönt nyújtott, amelyhez nem kapcsolódtak kiegészítő szavazati jogok, anélkül hogy bármiféle biztosítékot megkövetelt volna, illetve legalább két évig 0%-os volt a kamatláb. Nem állapodtak meg kockázati felárról azon kockázatok ellensúlyozása érdekében, amelyeket pedig előirányoztak abban a jelentésben, amelynek alapján a tulajdonosi kölcsön megadására […] sor került.”

219 Ebből a szövegrészből következően a Bizottság úgy ítélte meg, hogy az éves 12%-os kamatláb rögzítése a magánbefektetői szempontra tekintettel nem képez megfelelő ellenszolgáltatást a TIB által nyújtott tulajdonosi kölcsönnel szemben. Ebből következik, hogy megalapozatlan a felperes azon érve, mely szerint a Bizottság azt állapította meg a megtámadott határozatban, hogy a TIB által a felperesnek nyújtott tulajdonosi kölcsönnel szemben egyáltalán nem kötöttek ki ellenszolgáltatást.

220 Másodszor, a G. R. úr által a vállalkozás rendelkezésére bocsátott forrásokkal kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban

úgy ítélte meg, hogy a G. R. úr részére nyújtott, összesen 2 millió DEM összegű két kölcsön a felperes javát szolgáló két támogatási intézkedést képez (lásd a fenti 21. és 24. pontot).

221 A felperes lényegében azt állítja, hogy a 16. intézkedés tárgyát képező kölcsönre nem vonatkozott olyan kezesség, amelyet az ő érdekében vállaltak, és maga G. R. úr volt felelős az általa felvett azon két kölcsön kamataiért és törlesztéséért, amelyeknek köszönhetően finanszírozta a felperes tőkéjében történő részesedésszerzését.

222 Ezzel kapcsolatban hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság a beadványaiban elismerte, hogy a 2002. október 30-i határozatban tévesen állapította meg, hogy a 16. intézkedés tárgyát képező kölcsönre vonatkozott a Türingia tartomány által vállalt 90%-os kezesség (13. intézkedés). Az Elsőfokú Bíróság megállapítja, hogy ezt a hibát a helyesbíti a megtámadott határozat, amelynek (99) preambulumbekezdésében a Bizottság pontosította, hogy a 16. intézkedés tárgyát képező kölcsön „belekerült a kölcsönt nyújtó Deutsche Ausgleichsbankkal szembeni állami kezességvállalásba”.

223 A felperes azon állításával kapcsolatban, mely szerint a két kölcsönhöz kapcsolódó kamatok megfizetésének és a tőkeösszeg visszatérítésének kötelezettsége G. R. urat terhelte, meg kell jegyezni, hogy a Bizottság soha nem állította, hogy G. R. úr ne lett volna felelős e kölcsönökért. Épp ellenkezőleg, a Bizottság azt állapította meg, hogy a kölcsönöket G. R. úr részére nyújtották. Ennélfogva magától értetődő – mint azt a Bizottság helyesen állítja –, hogy G. R. úr felelős volt a kamatok megfizetéséért és a tőkeösszeg visszatérítéséért.

224 A felperes többi állításával kapcsolatban az Elsőfokú Bíróság megjegyzi, hogy azok inkább a Bizottság által elkövetett olyan állítólagos mérlegelési hibára vonatkoznak, amely a TIB-nek a vállalkozásban történő kötelezettségvállalásához, valamint

a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló iránymutatások alkalmazásához kapcsolódnak, ezért pedig a jogalap többi részének keretében kell azokat vizsgálni.

225 A fentiek alapján a jelen jogalap első részét mint megalapozatlant el kell utasítani.

2. *A felperes nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak minősítéséről*

a) A felek érvei

226 A felperes megjegyzi, hogy ha az ő nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak minősítése lényeges szerepet játszik a beruházási támogatás (15. intézkedés) vizsgálatának szakaszában, ez a minősítés azt a mérlegelést is befolyásolja, amely a többi támogatási intézkedésre, így többek között a TIB részesedésszerzésére és az általa nyújtott tulajdonosi kölcsönre (11. és 12. intézkedés) vonatkozik. A felperes szerint ez a mérlegelés áll a regionális állami támogatásokról szóló iránymutatás alkalmazása visszautasításának hátterében is.

227 A Bizottság ezzel szemben azt állítja, hogy a felperes nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak minősítésével kapcsolatban általa végzett mérlegelés nem téves, és utal azokra a magyarázatokra, amelyekkel korábban szolgált.

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

228 Meg kell állapítani, hogy a felperes csupán arra szorítkozik, hogy emlékeztessen azon hatásra, amelyet a nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak minősítés több támogatási intézkedés vizsgálatára gyakorolt, valamint a regionális állami támogatásokról szóló iránymutatás jelen esetben történő alkalmazhatóságára.

229 Márpedig elegendő emlékeztetni arra, hogy – mint az a fenti 133. pontban megállapítást nyert – a Bizottság nem követett el nyilvánvaló mérlegelési hibát, amikor a megtámadott határozat (118) preambulumbekezdésében úgy ítélte meg, hogy a felperes 1994-től 1996 végéig nehéz helyzetben lévő vállalkozás volt.

230 Következésképpen a jelen jogalap második részét el kell utasítani.

3. *A TIB-nek a vállalkozásban történő kötelezettségvállalása (11. és 12. intézkedés) téves mérlegeléséről*

a) A felek érvei

231 A felperes arra hivatkozik, hogy a megtámadott határozat, amely kifejti, hogy a TIB nem úgy járt el, mint valamely magánbefektető, ezzel kapcsolatban nyilvánvaló mérlegelési hibában szenved.

232 A felperes azt állítja, hogy a TIB a vállalkozási projekt olyan alapos szakértői vizsgálata után döntött a beruházás mellett, amelynek elvégzésével az RBSH & P és az AA irodákat bízták meg. A felperes szerint ezek a szakértői vélemények nyilvánvalóan figyelembe vették a vállalkozás alapításában rejlő gazdasági kockázatokat, és megfelelő beruházási, valamint szervezési intézkedéseket irányoztak elő a vállalkozás sikerének biztosítása érdekében, mint azt a felperes jelenlegi gazdasági helyzete is bizonyítja. Ha a Bizottságnak ezzel kapcsolatban kétsége merült volna fel, független szakértőt rendelhetett volna ki. A felperes azt állítja, hogy a TIB-nek csak másodlagos célját képezte a munkahelyek megőrzése, amit kétségkívül hangsúlyozott az AA iroda jelentése, mivel ez fontos szerepet játszik egy állami tulajdonban lévő vállalkozás számára. A jelentések tehát nem javasoltak szerkezetátalakítást, mindazonáltal pedig e körülmény nem zárja ki, hogy a TIB kötelezettségvállalása megfelel a piaci feltételeknek. Ráadásul a felperes szerint ördögi körről van szó, mivel a Bizottság ezt a szükségszerűséget abból a tényből vezette le, hogy a TIB által a vállalkozás rendelkezésére bocsátott források állami támogatást képeznek.

233 A felperes előadja, hogy – ellentétben azzal, amit a Bizottság állít – az 1994. március 23-i szerződés („Gesellschaftsvertrag”) előírta, hogy a TIB kötelezettségvállalásával szemben megfelelő ellenszolgáltatásnak kell állnia. Egyrészt G. R. úrnak jogában állt, hogy a kifizetés napjától számítva 6%-os mértékű éves kamat megfizetése ellenében a TIB részesedését (11. intézkedés) visszavásárolja. Ez történt 1999 végén. Másrészt a tulajdonosi kölcsön (12. intézkedés) kamata évente 12% volt. A felperes kifejti, hogy a kamatok összegének az éves nyereség felében történő korlátozása a tulajdonosi kölcsönök esetében szokásosan alkalmazott általános feltételnek minősül, amelyet annak elkerülése érdekében kötnek ki, hogy az indulás szakaszában olyan kamatfizetési kötelezettséget rójanak a vállalkozás terhére, amely meghiúsíthatná a sikerét. E kamatok alacsony szintjét – mint a jelen esetben is – a nyereséges évekre kikötött magasabb kamatláb ellensúlyozza. E korlátozás tehát arra az érdekre tekintettel történt, amelyet a TIB mint tag számára a felperes gazdasági sikere képviselt, továbbá megfelel a G. R. úr számára történő bármilyen kamat- vagy üzletrész-átutalás hiányának. Mivel a kamatlábat 12%-ban határozták meg, a felperes szerint a Bizottság nem állíthatja, hogy a felek nem állapodtak meg kockázati felárról. A TIB emelt összegű kamatokban részesült a felperestől, egészen a kölcsön 1999 végén történő visszafizetéséig.

234 A felperes a Bizottság azon mérlegelését is vitatja, mely szerint G. R. úr nem ugyanolyan feltételekkel vállalt kötelezettséget a felperes tőkéjében, mint a TIB. G. R. úr 2,055 millió DEM-et ruházott be a vállalkozásba, amelyből 2 milliót az általa felvett két kölcsönből (16. és 17. intézkedés) finanszírozott. A felperes szerint a magánbe-

fektető részesedésének mérlegelése során ezeket a forrásokat is figyelembe kell venni, nem csupán a 0,055 millió DEM-et. A 16. intézkedés tárgyát képező kölcsönnel kapcsolatban a felperes azt állítja, hogy arra nem vonatkozott állami kezességvállalás, és teljes egészében G. R. úr viselte a visszafizetéshez kapcsolódó kockázatot. A 17. intézkedés tárgyát képező kölcsönnel kapcsolatban – amelyért G. R. úr a felperessel együtt személyesen felelt – a felperes állítása szerint nincs jelentősége annak a körülménynek, hogy ezt a kölcsönt a felperes egyik ingatlanjára bejegyzett jelzálog biztosította, mivel e jelzálog nem állami forrásból származott. Ráadásul a két kölcsönt a vállalkozások alapítására irányuló olyan támogatási programok címén nyújtották, amelyeket a Bizottság jóváhagyott, a felperes pedig kifogásolja, hogy a Bizottság azt hozza fel az olyan vállalkozókkal szemben, akik bíztak a támogatásokban, hogy ők nem minősülnek teljes körű kötelezettséget vállaló beruházóknak. A felperes szerint a támogatások nyújtása másodlagos az olyan beruházó teljes körű kötelezettségvállalásához képest, akinek maga a létezése forog kockán. G. R. úr így alkalmasabb arra, hogy viszonyítási alapot képező beruházó legyen, mint az olyan nagyvállalat, amelynek a létezése a projekt sikertelensége esetén nem lenne komolyan veszélyeztetve.

235 A Bizottság úgy véli, hogy TIB-nek a vállalkozásban történő kötelezettségvállalása kapcsán a felperes által előterjesztett érvelést mint megalapozatlant teljes egészében el kell utasítani.

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

236 Emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a hatóságok által valamely vállalkozás tőkéjébe történő beavatkozás, történjék az bármilyen formában, állami támogatásnak minősülhet (lásd az Elsőfokú Bíróság T-152/99. sz., HAMSA kontra Bizottság ügyben 2002. július 11-én hozott ítéletének [EBHT 2002., II-3049. o.] 125. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

237 Annak eldöntése érdekében, hogy a TIB által a felperes tőkéjében történő 49%-os mértékű részesedésszerzésnek (11. intézkedés) és a 6 millió DEM összegű tulajdonosi kölcsönnek, amelyet a TIB a felperesnek nyújtott (12. intézkedés), állami támogatás jellege van-e, a megtámadott határozatban említett és a felperes által egyébként nem vitatott piacgazdasági magánbefektetői szempontot kell alkalmazni. Így azt kell mérlegelni, hogy az olyan magánbefektető, amelynek mérete az állami befektető nagyságrendjéhez mérhető, hasonló körülmények között hajlandó lett volna-e ilyen jelentőségű gazdasági műveletet végrehajtani.

238 Ezzel kapcsolatban megállapítást nyert, hogy jóllehet az a magánbefektetői magatartás, amelyhez a gazdaságpolitikai célkitűzések szerint eljáró állami befektető beavatkozását hasonlítani kell, nem feltétlenül a többé-kevésbé rövid távú megtérülés céljával tőkét elhelyező hagyományos befektető magatartását jelenti, de legalábbis valamely strukturális, globális vagy ágazati politikát folytató magánholding vagy vállalkozáscsoport magatartásának kell lennie, és hosszabb távú jövedelmezőségi kilátásoknak kell azt vezérelniük (lásd a fent hivatkozott HAMSA kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 126. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Ezenkívül az állami befektető és a magánbefektető magatartásának összehasonlítását arra tekintettel kell elvégezni, hogy a szóban forgó gazdasági művelet során, az adott időpontban rendelkezésre álló információk és előrelátható fejlődési irányok alapján a magánbefektető hogyan viselkedett volna (az Elsőfokú Bíróság T-228/99. és T-233/99. sz., Westdeutsche Landesbank Girozentrale és Land Nordrhein–Westfalen kontra Bizottság egyesített ügyekben 2003. március 6-án hozott ítéletének [EBHT 2003., II-435. o.] 244–246. pontja).

239 Emlékeztetni kell arra is, hogy a Bizottság arra irányuló vizsgálata, hogy valamely intézkedés megfelel-e a piacgazdaságban tevékenykedő magánszereplő követelményének, összetett gazdasági értékelést foglal magában. Amikor a Bizottság ilyen értékelést magában foglaló intézkedést fogad el, széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik, és e cselekmény bírósági felülvizsgálata – még akkor is, ha azt a kérdést, hogy az intézkedés az EK 87. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozik-e, alapvetően átfogóan kell vizsgálnia – az eljárás és az indokolás szabályai betartásának vizsgálatára korlátozódik, valamint arra, hogy nem történt-e téves jogalkalmazás, hogy az alapul szolgáló tényállást helyesen állapították-e meg, és hogy nem áll-e fenn e tényállás nyilvánvalóan téves értékelése vagy hatáskörrel való visszaélés. Az Elsőfokú Bíróság

a határozat megalkotójának gazdasági értékelését nem helyettesítheti a saját értékelésével (lásd az Elsőfokú Bíróság T-198/01. sz., Technische Glaswerke Ilmenaue kontra Bizottság ügyben 2004. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2717. o.] 97. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

240 A megtámadott határozatot ezen elvek fényében kell megvizsgálni.

241 Először is nem kifogásolható a Bizottsággal szemben, hogy a felperes alapításának idején rendelkezésre álló két tanácsadói jelentés – vagyis az RBSH & P iroda 1993. november 29-i jelentése és az AA által készített 1994. január 11-i jelentés – alapján úgy ítélte meg, hogy a TIB célja a munkahelyek megőrzése volt.

242 Az Elsőfokú Bíróság ugyanis megállapítja, hogy az AA által készített jelentés – amelynek az volt rendeltetése, hogy a TIB számára lehetővé tegye a vállalkozásban történő részesedésének értékelését – alapján a TIB célja a munkahelyek megőrzése volt, a tanácsadóknak pedig, mint azt egyébként a felperes is elismeri, e megfontolást figyelembe véve kellett kidolgozniuk a vállalkozási projektet. Kétségkívül nincs semmi akadálya, hogy az állami tulajdonban lévő vállalkozások szociális, regionális vagy ágazati politikai tényezőket vegyenek figyelembe. Az állami hatóságoktól származó tőke-hozzájárulást azonban a magánbefektetői szempont alapján kell értékelni, elvonatkoztatva minden szociális, regionális politikai vagy ágazati megfontolástól (lásd ilyen értelemben az Elsőfokú Bíróság T-129/95., T-2/96. és T-97/96. sz., Neue Maxhütte Stahlwerke és Lech-Stahlwerke kontra Bizottság egyesített ügyekben 1999. január 21-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-17. o.] 120. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

243 Másodszor hangsúlyozni kell, hogy annak megállapítása érdekében, hogy a TIB részesedésszerzése és a tulajdonosi kölcsön nem felelt meg a magánbefektető

magatartásának, a Bizottság – helyesen – a felperesnek az állami beavatkozás időpontjában fennálló helyzetét, valamint a vállalkozás gazdasági kilátásait vizsgálta.

244 Ezzel kapcsolatban az Elsőfokú Bíróság megjegyzi, hogy – a felperes állításaival ellentétben – a Bizottság helyesen mérlegelte a vállalkozásnak a TIB beavatkozása időpontjában fennálló helyzetét. Mint az a nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak minősítést illetően a fenti 116–133. pontból következik, a felperesnek az életképessége biztosítása érdekében szerkezetátalakítási eljárást kellett lefolytatnia, ahogy azt a tanácsadók ebben az időpontban megállapították.

245 Jóllehet igaz, hogy azon körülmény alapján, hogy a felperes életképességének biztosítása érdekében szerkezetátalakítást kellett végrehajtani rajta, nem lehet megállapítani – mint azt a felperes is állítja –, hogy a TIB beavatkozása nem felelt meg a piaci feltételeknek, mindazonáltal nem vitás, hogy ha nehéz helyzetben lévő vállalkozás számára nyújtott tőke-hozzájárulásról van szó, a kérdéses beruházás kockázatát befolyásolják azok a nehézségek, amelyekben az ilyen vállalkozás található.

246 A felperes ezzel összefüggésben azt állítja, hogy a TIB kötelezettségvállalására a vállalkozási projekt alapos szakértői vizsgálata után került sor, a kockázatok megvizsgálása alapján pedig a szakértők arra a következtetésre jutottak, hogy a projektnek minden esélye megvolt a sikerre. Ezzel kapcsolatban először is hangsúlyozni kell, hogy a tanácsadók szerint a felperes vállalkozási projektjének sikere nagymértékben függött a tartományi hatóságok által Türingia tartomány ágazati politikája keretében meghozott azon döntéstől, hogy gazdaságilag támogatják a régió egyetlen porcelántermelőjét, a jelen esetben a felperest. Ezenkívül az Elsőfokú Bíróság megállapítja, hogy jóllehet az RBSH & P és az AA által készített jelentések a vállalkozás életképességének biztosítása érdekében irányoztak elő intézkedéseket, e két jelentésből kiderül, hogy a tanácsadók nagyon kockázatosnak ítélték a vállalkozási projektet. Ráadásul – ellentétben a felperes állításaival – a tanácsadók által kimutatott kockázatok nem azok voltak, amelyek az intézkedések végrehajtása előtt álltak fenn. A tanácsadók ugyanis úgy vélték, hogy számos kockázat továbbra is fennmarad, a vállalkozási projekt sikere pedig nem volt teljesen biztosított. Ezenkívül meg kell állapítani, hogy a tanácsadók által az egyes jelentésekben kialakított értékelések sokkal inkább

a vállalkozás életképességével kapcsolatos megfontolásokra vonatkoznak, mint a jövedelmezőséggel kapcsolatos megfontolásokra, amelyek pedig rendes körülmények között meghatározzák a magán gazdasági szereplők ipari és kereskedelmi stratégiáját (lásd ilyen értelemben az Elsőfokú Bíróság T-296/97. sz., Alitalia kontra Bizottság ügyben 2000. december 12-én hozott ítéletének [EBHT 2000., II-3871. o.] 84. pontját).

247 Tekintettel egyrészt a vállalkozásnak az érintett intézkedések meghozatalakor fennálló helyzetére, másrészt pedig a fejlődési kilátásokra, megállapítható, hogy a TIB-et olyan szociális és regionális jellegű megfontolások vezették, amelyek az államnak mint közhatalomnak, nem pedig mint piaci szereplőnek a magatartására jellemzők.

248 Harmadszor meg kell állapítani, hogy a Bizottság a felperes ekkor fennálló gazdasági kilátásaira tekintettel úgy vélte, hogy a TIB-nek a vállalkozás javára történő beavatkozásáért járó ellenszolgáltatás nem volt megfelelő. Ezt a megfontolást nem lehet nyilvánvalóan tévesnek minősíteni.

249 Először is a felperes tőkéjében történő 49%-os mértékű részesedésszerzéssel (11. intézkedés) kapcsolatban a Bizottság helyesen ítélte meg úgy, hogy nem készült elemzés a jövőbeli bevételekről. Ezzel összefüggésben emlékeztetni kell arra, hogy a jelentésekben – amelyeket azt megelőzően a TIB rendelkezésére bocsátottak, hogy az részesedést szerzett volna a felperes tőkéjében – foglalt tanácsadói mérlegelések a jövedelmezőséggel kapcsolatos megfontolásokat nem érintettek. Az Elsőfokú Bíróság így megállapítja, hogy az elérendő esetleges bevételek elemzése nem képezte tárgyát a tanácsadók jelentéseinek.

250 A felperes által előterjesztett azon érv, mely szerint az 1994. március 23-i szerződés („Gesellschaftsvertrag”) értelmében G. R. úrnak jogában állt 6%-os mértékű éves kamat ellenében visszavásárolni a TIB részesedését, nem kérdőjelezheti meg a Bizottság következtetését. Ez a körülmény ugyanis nem azonosítható a jövőbeli bevételek elemzésével, amennyiben a felperes nem állítja, hogy G. R. úr arra vállalt volna kötelezettséget, hogy minden feltétel mellett megszerzi az említett részesedést. Ezenkívül a felperes nem terjeszt elő semmilyen konkrét érvet, amely kétségbe

vonhatná a Bizottság azon mérlegelését, mely szerint a TIB által ténylegesen elért nyereség rendkívül csekély volt. Ezzel kapcsolatban egyrészt az Elsőfokú Bíróság megjegyzi, hogy a megtámadott határozat (101) preambulumbekezdésében feltüntetett, a felperes részére nyújtott különböző hitelekre vonatkozó irányadó kamatlábak magasabbak, mint 6%. Másrészt, mint azt a Bizottság a megtámadott határozat (99) preambulumbekezdésében megállapította, a TIB által részesedés formájában a felperes rendelkezésére bocsátott 1,975 millió DEM összeg saját tőkét képvisel, amely fizetésképtelenség esetén a kielégítési sorrendben hátra kerül. Ebből következik, hogy a 6%-os mértékű éves kamatnak megfelelő nyereség, mint amelyet az 1994. március 23-i szerződés („Gesellschaftsvertrag") előír, nem tekinthető megfelelő ellenszolgáltatásnak a TIB által a felperes tőkéjében történő részesedésszerzéssel szemben.

251 Másodszor, a tulajdonosi kölcsön (12. intézkedés) ellenében előírt ellenszolgáltatás kapcsán a Bizottság a megtámadott határozat (102) preambulumbekezdésében kifejtette, hogy jóllehet a kamatlábat 12%-ban rögzítették, e kölcsönt anélkül nyújtották, hogy bármiféle biztosítékot megköveteltek volna, továbbá legalább két évig 0% volt a kamatláb. A Bizottság emlékeztetett arra is, hogy a kamatok összegének felső határát az érintett üzleti év nyereségének 50%-ában határozták meg. Márpedig mindkét jelentés azt irányozta elő, hogy legalább az első két üzleti év veszteséges lesz. Nem egyeztek meg megemelt kamatlábról annak érdekében, hogy ellensúlyozzák azokat az éveket, amelyek során a kamatfizetés valószínűtlen volt. Ezenkívül a kölcsönhöz nem kapcsolódtak kiegészítő szavazati jogok, a tanácsadók által jelzett kockázatok ellensúlyozására pedig nem állapítottak meg semmilyen kockázati felárat.

252 A felperes nem hivatkozik semmilyen körülményre, amely lehetővé tenné annak megállapítását, hogy a Bizottság nyilvánvaló mérlegelési hibát követett el, amennyiben úgy vélte, hogy az ilyen ellenszolgáltatás nem volt megfelelő. Először is, a felperes nem állíthatja – úgy, hogy önmagával ellentmondásba ne kerülne –, hogy a 12%-os kamatláb rögzítése lehetővé tette egyrészt a veszteséges évek ellensúlyozását, másrészt a működési kockázatok figyelembevételét. Márpedig meg kell állapítani, hogy – tekintettel az első nem veszteséges évekre tervezett forgalomra – ilyen ellensúlyozást nem lehetett előirányozni, mivel a kamatok összegének felső határát továbbra is a nyereség 50%-ában határozták meg. Ezt követően hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság azt a tényt is figyelembe vette, hogy semmilyen biztosítékot nem írtak elő, valamint a kölcsönhöz nem kapcsolódtak kiegészítő szavazati jogok, amelyeket a felperes sem vitat.

253 Negyedszer, a Bizottság kiemelte, hogy G. R. úr nem volt olyan magánbefektetőnek tekinthető, amelyhez a TIB-et hasonlítani lehetne (a megtámadott határozat (99) preambulumbekezdése).

254 Ezzel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottságnak az ítélkezési gyakorlat által megerősített gyakorlata értelmében, ha az állami hatóságok beavatkozására a magán gazdasági szereplők hasonló feltételek mellett történő, jelentős mértékű beavatkozásával párhuzamosan kerül sor, az állami támogatás fennállása kizárható (az Elsőfokú Bíróság T-358/94. sz., Air France kontra Bizottság ügyben 1996. december 12-én hozott ítéletének [EBHT 1996., II-2109. o.] 148. és 149. pontja). A Bíróság és az Elsőfokú Bíróság ugyanakkor úgy ítélte meg, hogy ha az ugyanazon vállalkozásba történő magánbefektetésekre csak az állami források odaítélését követően kerül sor, az állami támogatás fennállását nem lehet kizárni (ezzel kapcsolatban lásd a fent hivatkozott Franciaország kontra Bizottság ügyben 1990. február 14-én hozott ítélet 40. pontját).

255 A jelen esetben a felperes lényegében azt állítja, hogy G. R. úr a felperes tőkéjébe 2,055 millió DEM-et ruházott be, amelyből 2 milliót a G. R. úr által felvett két kölcsönből finanszíroztak.

256 Ezzel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy – mint az a megtámadott határozat (102) és (130) preambulumbekezdéséből következik –, a Bizottság úgy ítélte meg, anélkül hogy ezt a felperes vitatta volna, hogy e két kölcsönt nem piaci feltételek mellett nyújtották, továbbá jóllehet azokat G. R. úrnak ítélték oda, valójában a felperes támogatása volt a céljuk. Márpedig a két kölcsönnek a felperes javára meghozott két támogatási intézkedésként (16. és 17. intézkedés) történő ilyen minősítése kizárja annak lehetőségét, hogy e forrásokat a G. R. úr saját eszközei terhére történő hozzájárulásnak tekintsük. Ezért a G. R. úr által a saját eszközei terhére teljesített hozzájárulás kizárólag 0,055 DEM volt.

257 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság azt a tényezőt is figyelembe vette, hogy egyrészt, a TIB részesedés formájában 1,975 millió DEM összeget bocsátott a felperes rendelkezésére, másrészt pedig G. R. úrnak jogában állt elállni a szerződéstől abban

az esetben, ha a TIB részesedésszerzése és a tulajdonosi kölcsön nyújtása, valamint általában a többi támogatás nyújtása nem valósul meg, miközben a TIB nem rendelkezett ilyen jogosultsággal.

258 Megállapítható tehát, hogy a magántőke-hozzájárulás sokkal inkább az állam által nyújtott gazdasági támogatás következménye volt, mint olyan tájékozott befektető döntésének eredménye, aki a beruházása jövedelmezőségi kilátásairól meggyőződve döntött a beruházás mellett (lásd ilyen értelemben a fent hivatkozott Alitalia kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 93. pontját). E feltételek mellett az állami forrásokból történő hozzájárulást nem lehet a magánbefektetői szemponttal összhangban lévőnek tekinteni.

259 Az a tény, hogy G. R. úr köteles volt visszafizetni a két kölcsönt, nem vonhatja kétségbe e következtetést. Egyrészt, mint az a fenti 256. pontban megállapítást nyert, a felperes nem terjeszt elő olyan érveket, amelyek kétségbe vonják a Bizottság azon mérlegelését, mely szerint e két kölcsön, jóllehet azokat G. R. úr részére nyújtották, a felperes javát szolgáló két támogatási intézkedést képez. Másrészt, még ha ezt a körülményt akként is kellene értelmezni, hogy a magánbefektető a felperes tőkéje kapcsán történő kötelezettségvállalással bizonyos szintű kockázatot vállalt, a fenti 256. és 257. pontból következik, hogy e kockázat végeredményben alatta maradt a TIB által vállalt kockázatnak.

260 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a Bizottság nem követett el nyilvánvaló mérlegelési hibát, amikor a megtámadott határozat (98) preambulumbekezdésében úgy ítélte meg, hogy a TIB nem úgy járt el, mint valamely piacgazdasági magánbefektető, valamint amikor ennek következtében a felperes javát szolgáló állami támogatásnak minősítette a részesedésszerzést (11. intézkedés) és a tulajdonosi kölcsönt (12. intézkedés).

261 Következésképpen a jelen jogalap harmadik részét el kell utasítani.

4. *A támogatásoknak a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló iránymutatásra tekintettel történő értékeléséről*

a) A felek érvei

262 A felperes arra hivatkozik, hogy a megtámadott határozat, amennyiben megállapítja, hogy az 1994-től 1996 végéig meghozott intézkedések nem állnak összhangban a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló iránymutatással, ezzel kapcsolatban nyilvánvaló mérlegelési hibában szenved.

263 Először is, ami a szerkezetátalakítási terv állítólagos hiányát illeti, a felperes mindenekelőtt arra hivatkozik, hogy ez az értékelés összeegyeztethetetlen azzal az állítással, mely szerint az ebben az időpontban rendelkezésre álló tanácsadói jelentések szerkezetátalakításról szóltak. A felperes szerint a Bizottságnak arra a vállalkozási projektre kellett volna támaszkodnia, amelyet a felperes alapítását megelőzően az RBSH & P iroda dolgozott ki G. R. úrral egyetértésben, és az AA iroda is felülvizsgált. Ezt a projektet egyébként sikeresen megvalósították. A felperes ezt követően azt állítja, hogy a Bizottság ismerte a vállalkozási terv minden szempontját, így különösen: a piaci helyzetre, a termékekre és az új vállalkozás számára megszerzendő ügyfélkörre vonatkozó részletes elemzést; a tervezett forgalomra és a tényleges forgalomra vonatkozó konkrét előrejelzéseket; a különböző pénzügyi rendszerekben megvalósuló „cash-flow-ra" vonatkozó különböző forgatókönyveket; valamennyi tervezett és végrehajtott finanszírozási intézkedést, beleértve a magán- és állami forrásokból történő hozzájárulásokat; az előirányzott és megvalósított beruházásokat; végül pedig a vállalkozás éves beszámolóit, amelyekből kitűnik a források felhasználása. A vállalkozás alapítására előirányzott finanszírozással kapcsolatban a felperes azt állítja, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság 2001. március 15-én az 1994-től 2000-ig eszközölt beruházásokra vonatkozó beruházási tervet nyújtott be a Bizottsághoz, a 2002. október 1-jei közleménye pedig részletesebben ismertette az RBSH & P iroda által kidolgozott projekt tartalmát. Az átfogó finanszírozási tervet érintő kisebb jelentőségű módosítások a felperes szerint azon határozat folytán váltak szükségessé, amely az ingatlanok megszerzésére – nem pedig a bérbe vételükre – irányult.

264 Megértési nehézségek esetén a Bizottság szakértőt rendelhetett volna ki, illetve felvilágosítást kérhetett volna a német kormánytól vagy a felperestől. Márpedig a Bizottság a hivatalos vizsgálati eljárás teljes időtartama alatt egyetlen, megértési nehézségekből fakadó konkrét kérdést sem tett fel a vállalkozási tervvel vagy annak átfogó összefüggéseivel kapcsolatban. Másfelől a versenyjogi ügyekért felelős főigazgató 2002 júniusában kifejezetten megerősítette, hogy valamennyi, az ügy vizsgálatához szükséges információ a rendelkezésére áll.

265 Másodszor, a szerkezetátalakítás teljes költségeihez történő magán-hozzájárulásra vonatkozó bizottsági értékeléssel kapcsolatban a felperes arra hivatkozik, hogy a TIB, G. R. úr és ő maga jelentős mértékű hozzájárulást szolgáltattak. A felperes először is azt állítja, hogy a TIB piaci feltételek mellett vállalt kötelezettséget az ő tőkéjében, ennélfogva pedig a TIB által a felperes rendelkezésére bocsátott forrásokat (11. és 12. intézkedés) magántőke-hozzájárulásnak kellett volna tekinteni. Ezt követően előadja, hogy a Bizottságnak G. R. úr személyes hozzájárulásaként nem csupán a 0,055 millió DEM összegű hozzájárulást kellett volna figyelembe vennie, hanem a 2 millió DEM összegű, kölcsön formájában nyújtott forrásokat is, hiszen G. R. úr azokért felelősséggel tartozott. Ezenkívül, mivel G. R. úr lemondott arról, hogy a felperestől kamatokat követeljen, ezeket a kamatokat is figyelembe kellene venni. A felperes szerint e kamatfizetések bizonyítottak voltak. Végül, a felperes úgy véli, hogy a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie azt a körülményt, hogy a vállalkozás pozitív pénzforgalma a sikeres fejlődés érdekében mind tervezési nézőpontból, mind pedig a valóságban meghatározó volt. Olyan eszközökről volt szó, amelyeket a vállalkozási projekt szerint a felperesnek a termékei értékesítése révén magának kellett volna előteremtenie, illetve amelyek a vállalkozás felépítése céljából álltak a rendelkezésére, mivel G. R. úr 1999-ig lemondott a nyereség bármilyen felosztásáról.

266 A Bizottság vitatja, hogy mérlegelési hibát követett volna el, amennyiben azt állapította meg, hogy nem létezett olyan hiteles és következetes szerkezetátalakítási terv, amely a felperes jövőbeli működtetési feltételeire vonatkozó valószerű elképzeléseken alapul, és azt állítja, hogy a vállalkozásnak a szerkezetátalakítás költségeihez történő jelentéktelen hozzájárulására tekintettel a támogatásokat sem lehetett jóváhagyni.

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

267 A felperes lényegében a Bizottság azon megállapítását vitatja, mely szerint az 1994-től 1996 végéig a felperes javára meghozott intézkedések a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló 1999-es iránymutatásra tekintettel nem összeegyeztethetők a közös piaccal.

268 Mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 87. cikk (3) bekezdése széles körű mérlegelési jogkört ruház a Bizottságra annak kapcsán, hogy az említett cikk (1) bekezdésében előírt általános tilalomtól való eltéréssel támogatásokat engedélyezzen, mivel az ilyen esetben valamely támogatás közös piaccal való összeegyeztethetőségének vagy összeegyeztethetetlenségének értékelése olyan problémákat vet fel, amelyek összetett gazdasági tények és körülmények figyelembevételét és értékelését foglalják magukban (a Bíróság C-39/94. sz., SFEI és társai ügyben 1996. július 11-én hozott ítéletének [EBHT 1996., I-3547. o.] 36. pontja). Mivel a közösségi bíróság a tényekre vonatkozó saját mérlegelésével különösen gazdasági téren nem helyettesítheti a határozatot hozó szerv tényekre vonatkozó mérlegelését, e tekintetben az Elsőfokú Bíróság felülvizsgálatának az eljárási szabályok és az indokolási kötelezettség betartása, a tények tárgyi szempontból történő pontossága, valamint a nyilvánvaló értékelési hiba és a hatalommal való visszaélés ellenőrzésére kell szorítkoznia (az Elsőfokú Bíróság T-126/99. sz., Graphischer Maschinenbau kontra Bizottság ügyben 2002. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 2002., II-2427. o.] 32. pontja, valamint a T-137/02. sz., Pollmeier Malchow kontra Bizottság ügyben 2004. október 14-én hozott ítéletének [EBHT 2004., II-3541. o.] 52. pontja).

269 Emlékeztetni kell arra is, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a megtámadott közösségi jogi aktus jogszerűségét a jogi aktus meghozatalának időpontjában fennálló ténybeli és jogi helyzet alapján kell megítélni, a Bizottság által végzett átfogó mérlegelést pedig kizárólag az e tevékenysége során rendelkezésére álló információk függvényében kell vizsgálni (az Elsőfokú Bíróság T-123/97. sz., Salomon kontra Bizottság ügyben 1999. október 6-án hozott ítéletének [EBHT 1999., II-2925. o.] 48. pontja, valamint a fent hivatkozott Graphischer Maschinenbau kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 33. pontja).

270 Végül, a Bizottság a mérlegelési jogkörének gyakorlásához saját maga számára útmutatást adhat olyan jogi aktusok által, mint a szóban forgó iránymutatások, amennyiben ezek az aktusok az intézmény által követendő irányokra utaló szabályokat tartalmaznak, és nem térnek el a Szerződés szabályaitól (lásd a Bíróság C-278/00. sz., Görögország kontra Bizottság ügyben 2004. április 29-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-3997. o.] 98. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). A megtámadott határozatot tehát ezeknek a szabályoknak a fényében kell vizsgálni.

271 A Bizottság a jelen esetben a felperesnek megítélt támogatásokat a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló 1994-es iránymutatás alapján vizsgálta, amely meghatározza a nehéz helyzetben lévő vállalkozások szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatások [közösségi joggal való] összeegyeztethetőségének értékelési szempontjait.

272 Az iránymutatás előírja, hogy a szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokat tervbe kell foglalni, amelynek a jóváhagyása három anyagi jogi feltételtől függ: a tervnek lehetővé kell tennie a vállalkozás életképességének helyreállítását, meg kell előznie a verseny indokolatlan torzulását, valamint biztosítania kell, hogy a támogatások arányosak legyenek a szerkezetátalakítás költségeivel és előnyeivel. Az ilyen támogatásoknak így valódi szerkezetátalakítási tervhez kell kapcsolódniuk, és csak abban az esetben lehet azokat odaítélni, ha bizonyítható, hogy a vállalkozás tevékenységének fenntartása és jövedelmezőségének helyreállítása szolgálja legjobban a Közösség érdekeit.

273 Az Elsőfokú Bíróság feladata megvizsgálni, hogy a jelen esetben tiszteletben tartották-e ezeket a követelményeket.

274 A megtámadott határozatból következik, hogy a Bizottság először is a szerkezetátalakítási terv hiányából indult ki annak megállapítása során, hogy a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló iránymutatásban előírt feltételek nem teljesültek.

275 Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a szerkezetátalakítási tervnek pontos és megbízható adatokat kell tartalmaznia, valamint tartalmaznia kell minden olyan magyarázatot, amely lehetővé teszi annak eldöntését, hogy a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló iránymutatásban előírt anyagi jogi feltételek teljesülnek-e.

276 A Bizottság a megtámadott határozatban kifejtette, hogy „[a Németországi Szövetségi Köztársaság] a Bizottság ismételt felszólításai ellenére soha nem adta át a szerkezetátalakítási terv végleges változatát […], illetve nem adott tájékoztatást arról, hogy melyek azok a szerkezetátalakítási intézkedések, amelyek ténylegesen megvalósultak” (a (169) preambulumbekezdés). Ezenkívül a megtámadott határozat (167) preambulumbekezdésében a Bizottság több megállapítást tett e következtetés alátámasztása érdekében. Így megállapította, hogy az első jelentést még a vagyontárgyak átruházásának megvalósítása előtt készítették el, a második jelentés pedig kizárólag a TIB részére készült annak érdekében, hogy lehetővé tegye számára a vállalkozásban történő részesedésszerzés célszerűségének eldöntését. Másfelől a Bizottság kiemelte, hogy a javasolt intézkedések és azok költségei az egyes jelentésekben eltértek egymástól, és nem egyeztek azokkal sem, amelyeket a Németországi Szövetségi Köztársaság a „beruházási tervben” ismertetett, valamint a megtámadott határozat 5. táblázatában részletesen bemutatott költségekkel sem, amelyek alapján a támogatásokat állítólag megadták. Ezenkívül a Bizottság megjegyezte, hogy az ezen költségek finanszírozásához előirányzott intézkedések listájából mindkét jelentésben kimaradt számos olyan támogatási intézkedés, amelyeket a valóságban megadtak a vállalkozásnak (a megtámadott határozat 4. táblázata), ez pedig a „beruházási tervre” is vonatkozik. A Bizottság tehát úgy ítélte meg, hogy vagy a terv nem volt végleges, vagy a vállalkozás részesült túlzott támogatásokban.

277 A Bizottság ezzel kapcsolatos elemzése nem szenved nyilvánvaló mérlegelési hibában.

278 Az aktából ugyanis kiderül, hogy az RBSH & P által készített jelentés és az AA által készített jelentés a javasolt intézkedések költségeit illetően eltérnek egymástól, továbbá nem veszik figyelembe a felperes részére abban az időszakban ténylegesen juttatott valamennyi pénzügyi forrást, amikor nehéz helyzetben volt. Másfelől a tanácsadók által kialakított értékelések ellentmondásban állnak a Németországi Szövetségi Köztársaság által a „beruházási tervben” említett költségekkel. E feltételek mellett a Bizottság

megalapozottan állapította meg, hogy a felperes részére nyújtott támogatások nem kapcsolódtak szerkezetátalakítási tervhez.

279 A felperes nem terjeszt elő semmilyen érvet, amely cáfolhatná a fenti következtetést, és arra szorítkozik, hogy általános jelleggel hivatkozzék azokra a tényezőkre, amelyek szerinte pótolják a szerkezetátalakítási tervet, anélkül azonban, hogy megjelölné, hogy ezek a tényezők mely dokumentumban találhatók. Ezenkívül a felperes a Bizottság által a megtámadott határozatban vizsgált három dokumentum közötti ellentmondásokkal kapcsolatban sem nyújt felvilágosítást.

280 A szerkezetátalakítási terv hiányára vonatkozó következtetésnek a felperes állításával ellentétben nem mond ellent a Bizottság azon értékelése, mely szerint a felperes szerkezetátalakítási projektet hajtott végre. Az a tény, hogy a Bizottság megállapította, hogy az RBSH & P és az AA által kidolgozott jelentések a vállalkozás szerkezetátalakítására irányuló intézkedéseket irányoztak elő, e jelentéseket nem teszi mindenre kiterjedő jellegűvé. Ezenkívül a nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak nyújtott támogatás önmagában azon tény alapján nem minősíthető a közös piaccal összeegyeztethetőnek, hogy szerkezetátalakítási intézkedéseket irányoztak elő, még akkor sem, ha ezt a szerkezetátalakítást – mint a jelen esetben – sikeresen végre is hajtották. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy annak érdekében, hogy a Bizottság számára lehetővé váljék azon kérdés mérlegelése, hogy a szóban forgó támogatások vajon képesek-e olyan magatartásra ösztönözni a kedvezményezett vállalkozásokat, amely hozzájárulhat az EK 87. cikk (3) bekezdésének c) pontja szerinti célkitűzés megvalósításához, meg kell vizsgálni, hogy a szerkezetátalakítási terv megfelel-e valamennyi, a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló iránymutatásban előírt anyagi jogi feltételnek.

281 El kell utasítani a felperes azon érvelését is, mely szerint, ha a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a rendelkezésére álló információk nem teljes körűek, felvilágosítást kellett volna kérnie a német hatóságoktól. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság azzal a határozatával, amellyel a felperesnek odaítélt támogatások vonatkozásában megindította a hivatalos vizsgálati eljárást, felhívta a Németországi Szövetségi Köztársaságot, hogy bocsássa a rendelkezésére a felperesre vonatkozó szerkezetátalakítási tervet (lásd a fenti 7. pontot). Ezenkívül a Bizottság a hivatalos vizsgálati eljárás kiterjesztéséről szóló határozatában (lásd a fenti 9. pontot) megállapította, hogy a felperes semmilyen szerkezetátalakítási tervet nem nyújtott be hozzá. Következés-

képpen a Bizottságnak továbbra is ugyanazok a kétségei voltak, amelyek a hivatalos vizsgálati eljárás megindítása során merültek fel. Meg kell tehát állapítani, hogy a Bizottságnak a szerkezetátalakítási terv hiányával kapcsolatos értékelése korántsem azt a gondolatot juttatja kifejezésre, mely szerint a Bizottság nem rendelkezett azokkal az információkkal, amelyek a támogatások [közösségi joggal való] összeegyeztethetőségének vizsgálatához elengedhetetlenek, hanem azt a tényt hangsúlyozza, hogy azok a feltételek, amelyeknek valamely szerkezetátalakítási támogatás meg kell, hogy feleljen ahhoz, hogy az adott támogatást az iránymutatásnak megfelelően engedélyezni lehessen, így különösen, hogy a támogatás nyújtásának időpontjában következetes szerkezetátalakítási tervnek kell fennállnia, nem teljesültek. E feltételek mellett az ilyen érvelés alaptalan.

282 A Bizottság másodszor úgy vélte, hogy a szerkezetátalakítás teljes költségeihez történő magán-hozzájárulás nem tekinthető jelentősnek.

283 A felperes nem vitatja, hogy a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló 1994-es iránymutatás értelmében a támogatás kedvezményezettjeinek a szerkezetátalakításhoz jelentős mértékben hozzá kell járulniuk saját forrásaikból, illetve a piaci feltételek között szerzett külső finanszírozásból.

284 Meg kell állapítani, hogy a Bizottság a jelen esetben helyes következtetésre jutott egyrészt azzal a ténnyel kapcsolatban, hogy a szerkezetátalakítási költségek pontos kimutatásának hiányában nem lehetett azt állítani, hogy a magán-hozzájárulás jelentős volt, másrészt pedig azon állítás kapcsán, hogy csak a 0,055 millió DEM összeget lehetett magánbefektetői hozzájárulásnak tekinteni.

285 Az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy ez a mérlegelés nem szenved nyilvánvaló hibában.

286 Először is egyértelmű, hogy a Bizottság következetes és hiteles szerkezetátalakítási terv hiányában nem volt képes mérlegelni a szerkezetátalakítás teljes költségeihez történő magán-hozzájárulás mértékét és jellegét. Továbbá, a felperes által hivatkozott érvek nem kérdőjelezhetik meg a megtámadott határozat (171) preambulumbekezdésében kifejtett bizottsági érvelést, mely szerint G. R. úr hozzájárulásából csak 0,055 millió DEM összeg volt tisztán magántermészetű.

287 A felperes azon érvével kapcsolatban, mely szerint a TIB által rendelkezésre bocsátott forrásokat magántőke-hozzájárulásnak kell minősíteni, elegendő megállapítani, hogy – mint az a fenti 236–260. pontból kiderül – a TIB-nek a vállalkozás tőkéjében történő kötelezettségvállalására nem olyan feltételek mellett került sor, amelyek egy magánbefektető számára ésszerűek lettek volna, ennélfogva pedig a TIB által a felperes rendelkezésére bocsátott forrásokat (11. és 12. intézkedés) állami támogatásnak kell tekinteni. Ami a pénzforgalmat illeti, azt nem lehet a kedvezményezett vállalkozás hozzájárulásával azonosítani. Valamely nehéz helyzetben lévő vállalkozás szerkezetátalakítása esetében ugyanis a pozitív pénzforgalom nem más, mint a kedvezményezettnek nyújtott támogatások eredménye, e ténynél fogva pedig az nem tekinthető a szerkezetátalakítás költségeihez történő hozzájárulásnak. A magánbefektető által állítólag rendelkezésre bocsátott forrásokkal kapcsolatban továbbá elegendő emlékeztetni arra, hogy a felperes nem bizonyította, hogy az a két kölcsön, amelyeknek köszönhetően G. R. úr a felperes tőkéjében történő részesedésszerzését finanszírozta (16. és 17. intézkedés), nem képezett a felperes javára szóló állami támogatást. Végül, a felperes sem a vizsgálat közigazgatási szakaszában, sem pedig a jelen eljárás keretében nem terjesztett elő semmilyen érvet, amelynek alapján megállapítható lett volna, hogy a magánbefektető lemondott a kamatköveteléséről. A Bizottság ennélfogva helyesen járt el, amikor ezeket a tényeket nem tekintette bizonyítottnak.

288 A fentiekből következik, hogy a felperes nem bizonyította, hogy nyilvánvalóan tévesek lennének a Bizottság azon megállapításai, amelyek a támogatásoknak a szerkezetátalakítás költségeivel való arányosságára vonatkoznak.

289 Következésképpen a fenti megfontolások alapján meg kell állapítani, hogy a Bizottság megalapozottan ítélte meg úgy, hogy a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló iránymutatásban előírt feltételek nem teljesültek.

290 Ebből következik, hogy a jelen jogalap negyedik részét el kell utasítani.

291 Ezért az egész negyedik jogalapot, valamint a keresetet teljes egészében el kell utasítani.

A felperes által indítványozott pervezető intézkedésekről

292 A felperes először is azt indítványozta, hogy hallgassanak meg kirendelt szakértőt arról a kérdésről, hogy a független tanácsadók által a felperes alapításának időpontjában készített vállalkozási tervek előirányoztak-e nehézségeket; másodszor, hogy a felperes által az AFG 249h. §-a alapján végrehajtott intézkedések céljával kapcsolatban hallgassák ki azt a személyt, aki a perbeli időszakban a Jenai Munkaügyi Hivatal vezetője volt; harmadszor pedig, hogy a felperes tagját és vezetőjét hallgassák ki az AFG 249h. §-a alapján hozott intézkedések végrehajtása kapcsán arról a kérdésről, hogy a felperes maga viselte-e a költségek egy részét, továbbá hogy az intézkedéseket az említett rendelkezés hiányában is végrehajtották volna-e, végül pedig, hogy a munkákat már a felperes alapítása előtt elvégezték-e.

293 A Bizottság ezzel kapcsolatban nem tett nyilatkozatot.

294 A jelen esetben az Elsőfokú Bíróság úgy ítéli meg, hogy az ügyirat alapján megfelelő információkkal rendelkezik, következésképpen megállapítja, hogy az indítványozott pervezető intézkedések meghozatala nem szükséges.

A költségekről

295 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 3. §-a alapján az Elsőfokú Bíróság elrendelheti a költségeknek a felek közötti megosztását, vagy határozhat úgy, hogy mindegyik fél maga viselje saját költségeit. A jelen esetben meg kell jegyezni, hogy jóllehet a felperes a megtámadott határozat megsemmisítése iránti kereseti kérelme tekintetében pervesztes lett, a Bizottság a jelen kereset benyújtását követően módosította a kereset tárgyát képező 2002. október 30-i határozatot, és újabb határozatot hozott, amely a megtámadott határozatot képezi. A felperes ennek következtében részben átdolgozta a követeléseinek indokait, és megváltoztatta a kereseti kérelmeit. Másfelől a megtámadott határozat meghozatalát követően a felek megállapodásra jutottak a 32. intézkedés tárgyát képező támogatások összegének kérdésében. A felperes és az alperes az Elsőfokú Bíróság kérdésére adott válaszként megerősítette, hogy ezen intézkedést illetően nincs közöttük több vitás kérdés.

296 A jelen ügy tényállása mellett a szóban forgó körülmények igazságos értékelése azt kívánja, hogy a felperes viselje a saját költségeit, valamint a Bizottság részéről felmerült költségek egyharmadát. A Bizottság viseli tehát a saját költségeinek kétharmadát.

297 Türingia tartomány maga viseli a saját költségeit.

298 Az eljárási szabályzat 87. cikke 4. §-a első bekezdésének alkalmazásában az eljárásba beavatkozó tagállamok maguk viselik saját költségeiket. Következésképpen a Németországi Szövetségi Köztársaság maga viseli saját költségeit.

A fenti indokok alapján,

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG (kibővített ötödik tanács)

a következőképpen határozott:

1) A keresetet elutasítja.

2) A Kahla/Thüringen Porzellan GmbH maga viseli saját költségeit, valamint a Bizottság részéről felmerült költségek egyharmadát. A Bizottság viseli a saját költségeinek kétharmadát.

3) Türingia tartomány és a Németországi Szövetségi Köztársaság maguk viselik saját költségeiket.

Vilaras Martins Ribeiro Dehousse

Šváby Jürimäe

Kihirdetve Luxembourgban, a 2008. szeptember 24-i nyilvános ülésen.

E. Coulon M. Vilaras

hivatalvezető elnök

Tartalomjegyzék

A jogvita alapját képező tényállás . . . . . II - 2311

A megtámadott határozat . . . . . II - 2315

Az eljárás és a felek kérelmei . . . . . II - 2323

A jogkérdésről . . . . . II - 2327

A – Az EK 87. cikk és az EK 88. cikk, a jogbiztonság elve, valamint a bizalomvédelem elve megsértésén alapuló első, második és harmadik jogalapról . . . . . II - 2328

1. A Türingia tartomány által nyújtott beruházási támogatásról (15. intézkedés) . . . II - 2328

a) A felek érvei . . . . . II - 2328

Az EK 87. cikk és az EK 88. cikk megsértéséről . . . . . II - 2328

– A program alkalmazási feltételeiről . . . . . II - 2328

– A felperes nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak minősítéséről . . . . . II - 2331

A jogbiztonság elvének megsértéséről . . . . . II - 2336

A bizalomvédelem elvének megsértéséről . . . . . II - 2337

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja . . . . . II - 2338

Az EK 87. cikk és az EK 88. cikk megsértéséről . . . . . II - 2338

– A jóváhagyott támogatási program terjedelméről . . . . . II - 2340

– A felperesnek nyújtott támogatásról . . . . . II - 2344

A jogbiztonság elvének megsértéséről . . . . . II - 2351

A bizalomvédelem elvének megsértéséről . . . . . II - 2353

2. A környezetvédelmi beruházásokhoz kapcsolódó foglalkoztatásösztönző támogatásokról (26. intézkedés) . . . . . II - 2355

a) A felek érvei . . . . . II - 2355

Az EK 87. cikk és az EK 88. cikk megsértéséről . . . . . II - 2355

A jogbiztonság elvének megsértéséről . . . II - 2358

A bizalomvédelem elvének megsértéséről . . . II - 2358

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja . . . II - 2359

Az EK 87. cikk és az EK 88. cikk megsértéséről . . . II - 2359

– Az AFG 249h. §-a szerinti programmal való összhangról . . . II - 2359

– A foglalkoztatásösztönző támogatások állami támogatásnak minősítéséről . . . II - 2365

A jogbiztonság elvének megsértéséről . . . II - 2368

A bizalomvédelem elvének megsértéséről . . . II - 2369

B – A nyilvánvaló ténybeli és jogi hibákon alapuló negyedik jogalapról . . . II - 2369

1. A tényállás téves megállapításáról . . . II - 2369

a) A felek érvei . . . II - 2369

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja . . . II - 2371

2. A felperes nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak minősítéséről . . . II - 2374

a) A felek érvei . . . II - 2374

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja . . . II - 2375

3. A TIB-nek a vállalkozásban történő kötelezettségvállalása (11. és 12. intézkedés) téves mérlegeléséről . . . II - 2375

a) A felek érvei . . . II - 2375

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja . . . II - 2377

4. A támogatásoknak a megmentéshez és szerkezetátalakításhoz nyújtott támogatásokról szóló iránymutatásra tekintettel történő értékeléséről . . . II - 2385

a) A felek érvei . . . II - 2385

b) Az Elsőfokú Bíróság álláspontja . . . II - 2387

A felperes által indítványozott pervezető intézkedésekről . . . II - 2393

A költségekről . . . II - 2394